

ARCHIVNÍ ZPRÁVY K ŽIVOTU A DÍLU ARCHITEKTA A STAVITELE JOSEFA JEDLIČKY (1702–1784)

PAVEL ZAHRADNÍK

Kolínský architekt a stavitel Josef Jedlička, jehož činnost zasáhla značnou část Polabí, zhruba v hranicích dnešních středočeských okresů Kolín, Kutná Hora, Mladá Boleslav, Nymburk a Praha-východ a východočeských okresů Hradec Králové, Chrudim, Jičín a Pardubice, je zajímavým regionálním zjevem českého pozdního baroka, dějinami umění však dosud dosti zanedbávaným.¹⁾ Tento příspěvek shrnuje archivní prameny k životu a tvorbě Josefa Jedličky, pocházející – pokud jde o Jedličkovy životní osudy – z velké části jednak z kolínských matrik, jednak z pramenů uchovávaných ve fondu Archiv města Kolín, jenž je uložen ve Státním okresním archivu Kolín.²⁾ Následující text

se tedy věnuje pouze životopisným datům a archivně doloženým stavbám; stavby připsané na základě slohové analýzy ponechává dalšímu bádání historiků umění, kterým snad budou moci informace, jež najdou v tomto příspěvku, v lecčems pomoci.

ŽIVOT

Josef Jedlička se narodil v Dobrovici jako syn Šťastného (tj. Felixe) Jedličky a jeho manželky Sibylly, rozené Křížové; pokřtěn byl 12. března 1702.³⁾ Jeho otec byl zedníkem; jako takový je uveden v rustikální fassi tereziánského katastru dobrovického panství z roku 1713, ze které se dovídáme, že zároveň měl i malé hospodářství.⁴⁾

1) Až v roce 2008 vznikla první monografická práce, věnovaná však nejen dílu tohoto architekta, ale i dílu jeho dvou synů, totiž magisterská diplomová práce Veroniky Stejskalové: *V. Stejskalová, Josef Jedlička a jeho synové. K regionální architektuře pozdního baroka (1702–1800)*. Magisterská diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2008, rkp.

2) Velmi stručný výtah z těchto životopisných zpráv jsem publikoval již v roce 2004: *PZ, VN, PV* [= *P. Zahradník – V. Nařiková – P. Vlček*], *Jedlička, Josef*, in: *P. Vlček ed., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha 2004, s. 279.

3) Státní oblastní archiv (dále SOA) Praha, Sbírka matrik, sign. Dobrovice 1, s. 328. Rodné příjmení matky Josefa Jedličky viz: tamtéž, s. 704.

4) Národní archiv (dále NA), Tereziánský katastr, inv. č. 489, fol. 31–35.

Obr. 1: Kolín, dům U tří bažantů, čp. 31 (foto K. Kibic, 2006).

Neznámo kdy a kde se Josef Jedlička oženil s Lidmilou Loudovou,⁵⁾ která mu 25. března 1725 porodila dceru, pokřtěnou příštího dne jménem Anna.⁶⁾ O půl druhého roku později, 26. září 1726, se z tohoto manželství narodil syn, který byl pokřtěn o dva dny později jmény Jan Václav.⁷⁾ Oba tyto křty byly uskutečněny v Dobrovici, kde manželé tehdy ještě žili; v matričních zápisech jsou uváděni jako poddaní dobrovického panství, jež tehdy patřilo hraběti Janu Josefovi z Valdštejna. V Dobrovici Jedličkovi žili ještě 20. března 1727, kdy je zde Lidmila uvedena jako svědek při křtu.⁸⁾

Krátce poté se rodina přestěhovala do blízkého královského města Mladé Boleslavi, kde byl 8. června 1728 pokřtěn jejich další syn Jan Josef. Z matričního zápisu se dovídáme, že jedním ze svědků při tomto křtu byl mladoboleslavský stavitel František Bossi a že Jedličkovi tehdy bydleli na mladoboleslavském Novém Městě. I v tomto zápisu jsou manželé Jedličkovi ještě označováni jako poddaní dobrovického panství,⁹⁾ v následujících matričních

5) Rodné příjmení manželčino viz: Státní okresní archiv (dále SOKA) Kolín, Archiv města (dále AM) Kolín, sign. LC XI. (liber contractuum et haereditatum č. 11), fol. II. 195r–196v.

6) SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Dobrovice 2, s. 13.

7) Tamtéž, s. 52.

8) Tamtéž, s. 69.

9) SOA Praha, Sbírka matrik, sign. Mladá Boleslav 6, fol. 59 r.

zápisech tomu tak však již není, takže je zřejmé, že někdy po červnu 1728 byli z poddanství propuštěni. V Mladé Boleslavi Jedličkovi žili nejen 15. května 1729, kdy je zde jako kmotra při jednom ze křtů uvedena „paní Lidmila, manželka pana Josefa Jedličky, souseda zdejšího“,¹⁰⁾ ale ještě v září 1730, což dokládají archiválie města Kolína.¹¹⁾

V Mladé Boleslavi Jedličkovi žili krátce, nejpozději do jara roku 1732. Rodina se totiž přestěhovala do Kolína, kde je Josef Jedlička, označený jako zedník, uveden 6. května 1732 jako kmotr při křtu syna jednoho ze sousedů v kolínském Zálabí.¹²⁾ Již předtím, 2. dubna 1732, kolínská městská rada obdržela od Josefa Jedličky žádost, jež pisatel oznamoval, „kterak tak já živnosti městské při tomto král. městě jsem se uchýtil“, a žádal, aby mu bylo uděleno měšťanské právo, „abych pak v takové [tj. živnosti], obzvláště v řemesle mém zednickém turbírován nebyl.“¹³⁾ Podle „sepsání pánův měšťanů“, pocházejícího ovšem až z roku 1772, mělo být sice Josefu Jedličkovi uděleno měšťanské právo až roku 1748,¹⁴⁾ jde však nepochybně o mylnou pozdější informaci, neboť Josef Jedlička je jako zednický mistr a kolínský měšťan uveden již při křtu svého syna Jana Antonína 10. června 1736¹⁵⁾ a měšťanství nabyl zřejmě nejpozději v souvislosti s koupí svého městského domu.

V počátcích svého pobytu v Kolíně žili Jedličkovi zřejmě v nájmu (snad v Zálabí, jak by se zdál nasvědčovat výše uvedený zápis z 6. května 1732). Již 2. ledna 1734 byla však podepsána smlouva, podle níž Josef Jedlička za 900 zl. koupil dům, který dříve náležel Šimonu Švencnerovi, jenž byl nucen prodat jej v dražbě, v níž jej koupila Anna Kateřina Paroubková, rozená z Rozenfeldu; jelikož však jej nabyvatelka nebyla s to zaplatit, byl nyní dům prodán Jedličkovi.¹⁶⁾ Ve skutečnosti mu patřil již o něco dříve, neboť již 6. listopadu 1733 jej manželé Jedličkovi označují za dům, který koupili v dražbě.¹⁷⁾ Jde o nynější čp. 31, nárožní dům, zvaný U tří bažantů a stojící v Kutnohorské ulici.¹⁸⁾ Majiteli tohoto domu však manželé Jedličkovi nezůstali dlouho – již 23. září 1737 jej totiž Josef a Lidmila Jedličkovi za 1300 zl. prodali Danielu Čapkovi,

Obr. 2: Kolín, dům čp. 46 (foto K. Kibic, 2006).

který jej koupil pro svého syna Hynka Čapka.¹⁹⁾ Ze vzrůstu ceny domu mezi lety 1734 a 1737 můžeme usuzovat na to, že Josef Jedlička svůj dům stavebně zhodnotil. To ostatně potvrzuje i zápis z 16. července 1735, týkající se sporu se sousedem Unčovským (majitelem domu čp. 32), jenž tehdy také prováděl na svém domě stavební práce a Jedlička požadoval jejich urychlení, „by on p. Jedl. své stavení prosequierovati“²⁰⁾ mohl.²¹⁾ Domovní znamení na průčelí domu ovšem nese letopočet 1740, takže je zřejmé, že přestavba domu byla dokončena až po jeho prodeji. Tato přestavba měla svoji příčinu, již byl velký požár města 3. července 1734, při kterém vyhořely domy na náměstí a v přilehlých ulicích, tedy i v ulici Kutnohorské.

Překvapivé je, že od prodeje svého prvního kolínského domu v roce 1737 Jedličkovi žili zřejmě delší dobu v podnájmu. Teprve po čtrnácti letech, dne 12. července 1751, se totiž konala dražba domu Kateřiny Tiché na náměstí (dnešní čp. 46), v níž dům za 580 zl. získal Josef Jedlička, uvedený již jako císařský baumistr. V zápise o koupi je uvedeno, že pokusy o prodej domu v dražbě byly činěny již od roku 1748, ale nepodařilo se jej prodat za vyšší částku, takže dům „od času k času pustl a se bořil“; proto byl nakonec odhadnut na pouhých 500 zl.²²⁾ O vzrůstající zámožnosti rodiny svědčí skutečnost, že v následujících několika letech manželé Jedličkovi skoupili větší počet pozemků – roku 1753 koupili za 250 zl. zahradu,²³⁾ roku 1754 za 180 zl. pole,²⁴⁾ roku 1755 jednak za 55 zl. louku,²⁵⁾ jednak za 570 zl. další pole,²⁶⁾ a roku 1756 jednak za 440

10) Tamtéž, fol. 79v.

11) SOKA Kolín, AM Kolín, Městská registratura I., sign. XIV. 199.

12) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 5, s. 281.

13) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XX. 2336.

14) SOKA Kolín, AM Kolín, Liber albus civium, nestránkováno.

15) SOA Praha, o. c. v pozn. 12, s. 374. Při křtu staršího syna Františka Tomáše 12. prosince 1733 je ještě uveden nikoli jako měšťan, nýbrž jako pouhý obyvatel (tamtéž, s. 314).

16) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. LC IX. (liber contractuum et haereditatum č. 9), fol. 444v–446r.

17) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. LO III. (liber obligationum et pactat. dotatium č. 3), fol. 132v–134v.

18) J. Vávra, Dějiny královského města Kolína nad Labem 2. Kolín 1888, s. 362.

19) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. LC X. (liber contractuum et haereditatum č. 10), fol. 59v–60v.

20) Tj. pokračovati.

21) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. F 10 (kniha purkmistrovská 1730–1736), nestránkováno.

22) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 5, fol. 198v–201v, 233r–235r, 335r–336v.

23) Tamtéž, fol. 375r–376r.

24) Tamtéž, fol. 369v–371r.

25) Tamtéž, fol. II. 194v–195r.

26) Tamtéž, fol. II. 195r–196v.

Obr. 3: Kolín, dům U zlatého lva, čp. 90 (foto K. Kibic, 2006).

zl. dvůr na Kouřimském předměstí „s zahrádkou, stodolou, maštalem a jiným stavením“²⁷⁾ (jde o dnešní čp. 9 ve Václavské ulici²⁸⁾), jednak za 100 zl. louku.²⁹⁾ Vyrůstající Jedličkova zámožnost měla za následek i vyšší postavení, kterého dosáhl mezi kolínskými měšťany. Nakonec se stal i purkmistrem; jako purkmistr je uveden například 24. dubna 1757.³⁰⁾

V Kolíně byl Josef Jedlička také cechmistrem tamního cechu zedníků a kameníků. Informuje nás o tom výuční list, datovaný v Kolíně 1. ledna 1753, v němž „přísežní starší cechmistr a mistři našeho poctivého cechu řemesla zednického a kamenického v [...] Novém Kolíně nad Labem“ oznamují, že před ně předstoupil „poctivý mládenec Karel Vlček, pozůstalý syn po neb[ožtíku] panu Václavovi Vlčkovi, sousedu a horníku na Horách Kutných, jinak tovaryský jméno Růžička“, a požádal je, aby „jemu o jeho řádném řemeslu našemu zednickému a kamenickému učení a vyučení toto listovní osvědčení“ vydali. Byl tedy vydán tento výuční list, ve kterém se uvádí, že Karel Vlček se „při našem poctivém cechu zednickým a kamenickým“ řádně vyučil „u pana Josefa Jedličky, lehrmistra svého a spolu cechmistra našeho.“³¹⁾

Přestože dosáhl těchto respektovaných úřadů purkmistra svého města a cechmistra svého cechu, dostával se občas Jedlička s městem i s cechem do vážných konfliktů. Dokládá to například obšírný zápis ze schůze městské rady, která se konala 17. října 1749. Jedlička byl na tuto schůzi obeslán, ale nedostavil se a v jeho nepřítomnosti purkmistr referoval o tom, že když nařídil zedníkům a jiným řemeslníkům, aby „pro vojan-
ského officíra“ (tj. pro ubytování důstojníka) prováděli

jakési opravy „v Hochwartovským domě“ (tj. v domě čp. 39 v dnešní Parlérově ulici, patřícím tehdy bratřím Janu a Josefovi z Hochwartu), Jedlička, poukazující na to, že dosud nedostal „nějaké své groše“, řemeslníkům zakázal tyto opravy provádět a pro případ, že by jej neposlechli, jim dokonce hrozil bitím („je, pokudž by tam dělati měli, práti vyhrožoval“); potom prý ještě Jedlička přišel na purkmistrovský úřad a „tu nevázně a urputně proti všemu ohledu, že on pan purkmistr ani způsobný není jemu něco zapovídati, a jiné řeči nevázně a nešlechetně se mluvíti opovážil.“ Městská rada o těchto Jedličkových prohrěscích jednala a přijala toto usnesení: „Řemeslníci a zednický tovaryši k práci pod skutečným arremstem přidrženi býti mají, a kdyby on v tom nějakou překážku v tom učiniti a confusi³²⁾ dělati měl, ihned podobně s arremstem trestán býti má; ostatně jsa již předtím vždy povědomý turbant,³³⁾ neposlušný soused a urputný, vrchnost nerespektující člověk, jemu finaliter³⁴⁾ dopovězeno býti má, pokudž svý zlý mravy a zlý obyčej neopustí a takových vejstupků nezanechá, zpráva na vyšší místa učiněna a on ex albo civium³⁵⁾ vymazán a z města odybt bejti má.“³⁶⁾ K tomuto trestu, kterým městská rada Jedličkovi hrozila, ovšem nedošlo, ale jeho neobvyklá přísnost napovídá, že zlost městských radních na Jedličku byla tehdy opravdu značná.

Na potíže Jedlička narážel i v kolínském zednickém cechu; doklad pro to ovšem máme až z doby, kdy v něm již nebyl cechmistrem. V radním protokolu z roku 1766, v zápise ze schůze městské rady, jež se konala dne 26. listopadu, o tom čteme: „Starší cechmistr zednický p. Martin Marčín³⁷⁾ na místě celého cechu žádá, by p. starý Josef

Na potíže Jedlička narážel i v kolínském zednickém cechu; doklad pro to ovšem máme až z doby, kdy v něm již nebyl cechmistrem. V radním protokolu z roku 1766, v zápise ze schůze městské rady, jež se konala dne 26. listopadu, o tom čteme: „Starší cechmistr zednický p. Martin Marčín³⁷⁾ na místě celého cechu žádá, by p. starý Josef

32) Tj. zmatek.

33) Tj. buřič.

34) Tj. nakonec.

35) Tj. z knihy měšťanů.

36) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. E 89 (radní protokol 1748–1750), fol. 143r–143v.

37) V Kolíně působili v 18. století dva zedničtí mistři jménem Martin Marčín, totiž otec a syn. První z nich byl pokřtěn 4. listopadu 1703 v Českém Brodě jakožto syn tamního zedníka Matěje Marčina (SOA Kolín, Sběrka matrik, sign. Český Brod 2, s. 289), dne 1. září 1730 se oženil s dcerou kolínského měšťana Matěje Olivy (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 30, s. 1672) a dne 14. března 1732 požádal o udělení kolínského měšťanského práva (SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XX. 2329); zemřel již 4. dubna 1750 (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 30, s. 1487). Jeho syn, Martin Marčín mladší, byl pokřtěn jmény Martin Vavřinec 6. srpna 1732 (SOA Praha, o. c. v pozn. 12, s. 285), oženil se 27. února 1757 (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 30, s. 986) a zemřel 24. srpna 1787 (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 31, s. 312). Marčínovským domem v Kolíně byl dům čp. 59 v dnešní Rubešově ulici, který patřil tchánovi staršího z obou Marčínů Matěji Olivovi a až po jeho smrti 2. září 1759 jej zdědil jeho vnuk Martin Marčín mladší (J. Vávra, o. c.

27) Tamtéž, fol. II. 264v–266v.

28) J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 405.

29) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 5, fol. II. 267r–268r.

30) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. LO IV. (liber rubeus obligationum pactatum et dotatum č. 4), fol. 362r–363v.

31) SOKA Kutná Hora, Cech kamenický a zednický Kutná Hora, kart. 1.

Obr. 4: Poděbrady (okres Nymburk), zámek, celkový pohled od jihovýchodu (foto V. Razím, 2013).

Jedlička sub arrestu³⁸⁾ k pořádnosti cechovní přidržán a František Jedlička skrze král. krajský ouřad chrudimský do cechu dostaven byl.“ Rozhodnutí městské rady pak znělo tak, že bylo „p. rychtáři městskému nařízeno, by starýho p. Josefa Jedličku arrestem stížiti hleděl“, zatímco ohledně „mladého Frant. Jedličky“ se mělo dopsat krajskému úřadu chrudimského kraje, aby mu – „jsouce on v Heřmano-Městci“ – nařídil, aby se do 7. prosince dostavil do Kolína.³⁹⁾ Nevíme bohužel, jaký byl důvod této žaloby kolínského zednického cechu proti otci i synovi.

Do Kolína se manželé Jedličkoví, jak víme, přistěhovali již se třemi dětmi, totiž dcerou Annou a syny Janem Václavem a Janem Josefem. V Kolíně jim syn Jan Václav zemřel; pohřben byl 15. května 1733, přičemž matriční zápis jej uvádí jako syna Václava, jenž zemřel ve „stáří 2 léta“, ⁴⁰⁾ ve skutečnosti mu ovšem bylo takřka sedm let. Jediná dcera Anna Marie se 22. listopadu 1749, když jí bylo necelých pětadvacet let, v Kolíně provdala za syna kolínského měšťana Jakuba Petržilky Jana Petržilku, ⁴¹⁾ nikoli stavitele, jak bývá v literatuře občas nesprávně uváděno, ⁴²⁾ nýbrž uzdaře. ⁴³⁾ O druhém synovi Josefa Jedličky, Janu

v pozn. 18, s. 357; SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 30, s. 1092). Viz též PV [= P. Vlček], Marčín Martin, in: P. Vlček ed., o. c. v pozn. 2, s. 398 (všechny informace obsažené v tomto encyklopedickém hesle, ze kterého se prvně dovídáme o Marčínových kostelních stavbách, se týkají mladšího z obou Martinů Marčínů, jelikož žádnou stavbu, kterou by bylo možno na základě písemných pramenů připsat Martinu Marčínovi staršímu, dosud neznáme).

38) Tj. vězením.

39) SOkA Kolín, AM Kolín, sign. E 99 (radní protokol 1766–1768), fol. 109r-109v/1766.

40) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 30, s. 1312.

41) Tamtéž, s. 923.

42) Do literatury tuto mylnou informaci uvedl J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 294, 332.

43) Viz např. SOA Praha, o. c. v pozn. 12, s. 632, 695. Uzdařem byl i Janův otec Jakub Petržilka (viz tamtéž, s. 68). Stavitelem byl ovšem mladší syn Jana Petržilky (tedy vnuk Josefa Jedličky), jménem rovněž Jan Petržilka, který se narodil 6. října 1761 a téhož dne byl pokřtěn jmény Jan Václav (tamtéž, s. 860) a který se na sklonku

Josefovi (vesměš zvaném jen Josef), nevíme, zda se také vyučil zednickému řemeslu, víme však, že nepokračoval v dráze svého otce. Dne 29. dubna 1755, ve věku sedmadvaceti let, se v blízkých Svojšicích, na panství hraběte Michaela Jana Althanna, oženil s Annou Marií, vdovou po althannském služebníku Janu Michaelu Pffechovi, ⁴⁴⁾ a vstoupil také do althannských služeb, ve kterých je uváděn nejprve jako klíčník na svojšickém zámku ⁴⁵⁾ a poté jako štolba v blízkých Libodřicích. ⁴⁶⁾ V tomto úřadě také v Libodřicích dne 31. srpna 1768 zemřel a byl poté pohřben ve svojšickém kostele. ⁴⁷⁾

Manželům Jedličkovým se však v Kolíně narodili a byli pokřtěni ještě další tři synové – 12. prosince 1733 byl pokřtěn František Tomáš, ⁴⁸⁾ 10. června

1736 Jan Antonín ⁴⁹⁾ a 31. ledna 1739 Jan Matěj, ⁵⁰⁾ který však krátce nato zemřel a byl pohřben 13. září téhož roku. ⁵¹⁾ Dva zbývající synové, František Tomáš (vesměš zvaný jen František) a Jan Antonín (vesměš zvaný jen Jan) se stali po otci rovněž staviteli.

Starší František, jak ještě uvidíme níže, je doložen v letech 1761–1762 v otcově podniku jako de facto polír při stavbě heřmanoměstského farního kostela. Dne 16. února 1762 se oženil s Annou, dcerou Augustina Beitla, kontrolora šporkovského heřmanoměstského panství; v matričním zápise je uveden jako „pan František Jedlička, stavitel zdejšího farního kostela“, syn Josefa Jedličky, „měšťana královského města Nového Kolína nad Labem a současného i zasloužilého stavitele císařských panství.“ ⁵²⁾ Se svou manželkou se nepochybně seznámil během stavby heřmanoměstského kostela. Zpočátku sice novomanželé zjevně žili v Kolíně, neboť tam byly 23. března 1763 a 10. ledna 1765 křtěny jejich děti, ⁵³⁾ ale poté se –

života, údajně v roce 1836 (ve skutečnosti zřejmě až později), po oslepnutí přestěhoval do Žamberka (J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 332), kde zemřel ve věku údajně 95 let (ve skutečnosti ovšem devadesáti a půl let) dne 3. dubna 1852; v žamberské matrice zemřelých je uveden jako „měšťan a stavitel z Kolína“ (SOA Zámorsk, Sběrka matrik Východočeského kraje, sign. 186-15, fol. 127v). Vnuk Josefa Jedličky tak svým životem jakoby v leccems zopakoval život svého děda (stavitelství, oslepnutí na sklonku života a následné odstěhování z Kolína).

44) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Svojšice 3, s. 60. O Janu Michaelu Pffechovi více: SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Svojšice 2, s. 53, 78, 92; SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Svojšice 4, s. 87.

45) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Svojšice 2, s. 169, 171, 178.

46) Tamtéž, s. 182.

47) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Svojšice 11, s. 114.

48) SOA Praha, o. c. v pozn. 12, s. 314. V zápise o tomto křtu je manželka, nepochybně omylem, uvedena jako Anna.

49) Tamtéž, s. 374.

50) Tamtéž, s. 417.

51) SOA Praha, o. c. v pozn. 40, s. 1389.

52) SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 858, fol. 161r.

53) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 6, s. 27, 70.

ještě za života Augustina Beitla⁵⁴⁾ – přestěhovali do Heřmanova Městce, kde dali další své dítě pokřtít 1. srpna 1766.⁵⁵⁾

Mladší Jan se zjevně osamostatnil dříve než jeho starší bratr. Vstoupil do služeb Jana Kryštofa hraběte Clama, jenž od roku 1759 až do roku 1770 spravoval rozsáhlý majetek svého nezletilého syna Kristiána Filipa (ten se od roku 1768 psal Clam-Gallas), totiž severočeská panství frýdlantské, liberecké, grabštejnské a leberské. Jan Jedlička se stal Clamovým dvorním stavitelem – poté, co 1. května 1761 vyhořel hejnický klášterní kostel Navštívení Panny Marie, již 16. května téhož roku se podle jeho projektu začalo pracovat na jeho opravě, přičemž jeho jméno nacházíme i na dalších písemnostech týkajících se obnovy kostela; dne 22. března 1762 na frýdlantském zámku kvitoval 50 zlatých, jež obdržel „za projekt a plán hejnického kostela.“⁵⁶⁾ Dne 11. srpna 1766 se v Praze na Starém Městě, v kostele sv. Haštala, jakožto staroměstský měšťan a „architekt u nejjasnějšího p. hraběte Kloma“ oženil se Sofií Maschaurovou, se kterou se jistě také seznámil na Clamově dvoře, protože snoubence oddával P. Jan Maschaur, dvorní kaplan hraběte Clama. Měšťanské právo na Starém Městě ovšem Jan Jedlička (spolu se záhadným synem Václavem) ve skutečnosti obdržel až po svém sňatku, totiž 5. ledna 1767;⁵⁷⁾ manželé poté bydleli v Maschaurovském domě ve svatohaštalské pražské farnosti, kde také dávali křtít své děti a kde Sofia 9. září 1771 po pěti letech manželství ve věku 31 let zemřela.⁵⁸⁾

Oba synové-stavitelé měli již tedy vlastní podniky a bydleli mimo Kolín, když zemřela jejich matka a manželka Josefa Jedličky Lidmila. Stalo se tak 4. června 1770; matriční zápis uvádí, že jí bylo 80 let,⁵⁹⁾ avšak můžeme předpokládat, že ve skutečnosti byla asi o deset let mladší.

Zdá se, že polovina šedesátých let znamenala vrchol Jedličkovy kariéry, od té doby však nastává postupný pokles. Třiašedesátiletý Josef Jedlička (který již nebyl, jak víme, cechmistrem svého cechu) tehdy začal postupně odprodávat svůj majetek, a to jak svým dětem, tak cizím kupcům.

Obr. 5: Holíč (Slovensko, okres Skalica), sýpka z let 1757–1761 (převzato z: wikipedia.cz).

Nejprve dne 3. listopadu 1765 prodal za 1500 zl. svůj dům na náměstí (čp. 46) svému zeti a dceři Janu a Marii Anně Petržilkovým;⁶⁰⁾ i zde je ze vzrůstu ceny zřejmé, že Jedlička tento svůj dům, na jehož průčelí se nachází socha Panny Marie Karlovské (či sv. Anny?), po jeho koupi v roce 1751 přestavěl. Nato v prosinci 1765 prodal za 223 zl. zahradu⁶¹⁾ a v roce 1767 za 150 zl. louku.⁶²⁾ Nakonec 26. listopadu 1770 prodal za 3500 zl. svému synu Janu Jedličkovi, měšťanu a staviteli ze Starého Města pražského, a jeho manželce Sofii, rozené Maschaurové, svůj dvůr na Kouřimském předměstí spolu s oběma poli, jež dosud vlastnil.⁶³⁾ Nepochybně v souvislosti s touto koupí bylo Janu Jedličkovi v roce 1771 uděleno kolínské měšťanské právo.⁶⁴⁾ O konfliktech, jež zřejmě nastaly mezi otcem a synem, však svědčí skutečnost, že Jan Jedlička „zběhl a na zmíněný grunty jménem trhové sumy grešle nezaplátil“, ⁶⁵⁾ načež Josef Jedlička vznesl proti tomuto prodeji odpor, a jelikož dosud nebylo nic zapláceno, bylo v dubnu 1771 od smlouvy odstoupeno⁶⁶⁾ a v dražbě, konané 24. ledna 1772, byl posléze dvůr s oběma poli prodán za 3330 zl. manželům Hintschiusovým, přičemž jako dosavadní majitel je uváděn nikoli Jan, ale stále Josef Jedlička; dražba se konala kvůli požadavkům věřitelů.⁶⁷⁾ Příčinou vyhlášení dražby byla totiž krída čili platební neschopnost, do níž tehdy Josef Jedlička upadl.⁶⁸⁾

Z doby kolem roku 1772 máme i jiné zprávy o finančních nesrovnalostech mezi otcem na jedné straně a zvláště synem Janem, ale v menší míře zřejmě i synem Františ-

54) Augustin Beitel zemřel 25. dubna 1767 (SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 858, fol. 133r).

55) Tamtéž, fol. 48r.

56) SOA Litoměřice, Historická sbírka Clam-Gallas, kart. 228. Práce na opravě hejnického kostela podle Jedličkových plánů ovšem na místě vedli jiní zedníci mistři – roku 1761 je tu uveden zednický mistr Josef Thum, roku 1763 pak zednický mistr Josef Kunz (tamtéž).

57) E. Šebesta, Příspěvky k stavebním dějinám Prahy koncem 18. a počátkem 19. století, Stavitelské listy 19, č. 14 (31. července), 1923, s. 190.

58) A. Podlaha, Materialie k slovníku umělců a uměleckých řemeslníků v Čechách, Památky archeologické 29, 1917, s. 69.

59) SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Kolín 31, s. 66 = 124.

60) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. LC XII. (liber contractuum et haereditatum č. 12), fol. 365r-366r.

61) Tamtéž, fol. 376v-378r.

62) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. LC XIII. (liber contractuum et haereditatum č. 13), fol. 1r.

63) Tamtéž, fol. 94v-95v.

64) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 14.

65) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XVI. 336.

66) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 62, fol. 179r-179v.

67) Tamtéž, fol. 176v-178r.

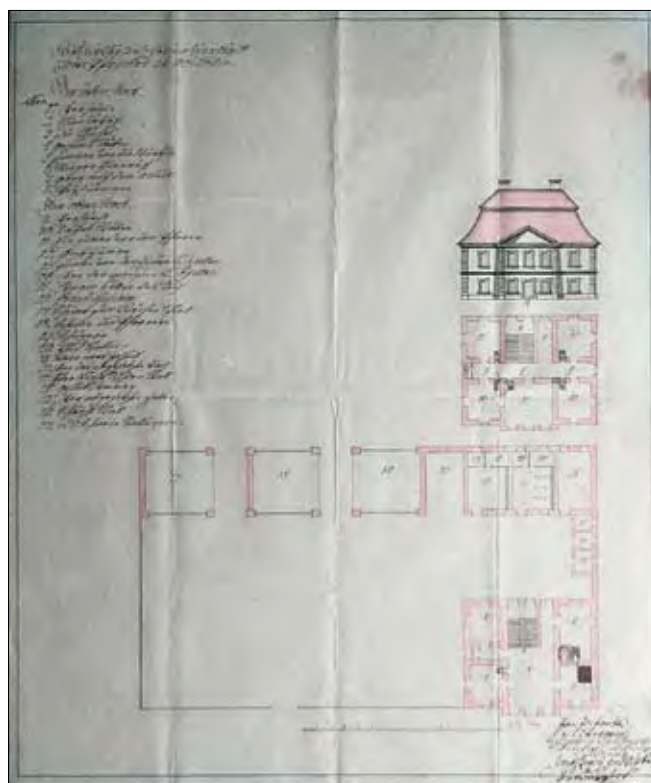
68) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XVI. 336.

kem a dcerou Annou Marií na straně druhé. Dochoval se dopis Josefa Jedličky z 5. května 1771, adresovaný synu Františkovi, jenž tehdy pobýval v Poděbradech. V dopise, psaném kostrbatým, těžko srozumitelným slohem, Josef Jedlička, „upřímný otec až do smrti“, děkoval za 30 zlatých, „který mně odeslal [tj. František] na outraty, který mám skrze toho nešťasného syna, na který já mu obligací dám“, a zároveň prosil Františka, „aby mě jen na hodinu navštívil do Kolína, abych s ním moh promluvit.“ Z února 1772 pocházejí dvě stvrzenky syna Františka, adresované kolínským městským radě; František v nich potvrzoval, že mu otec dluží jednak 60 zlatých za náklady na pohřeb matky Lidmily, jednak dalších 80 zlatých, z nichž 50 zlatých bylo „na jeho [tj. otcovo] poručení bratru Johanesevi na cestu do Vídně vydaných.“ Na tyto dluhy ovšem František zřejmě upozorňoval kvůli dražbě dvora na Kouřimském předměstí, tedy proto, aby se všechny v dražbě utržené peníze nedostaly do rukou věřitelů.⁶⁹⁾

Dne 19. února 1772 bylo nakonec mezi otcem Josefem a jeho dětmi Františkem a Annou Marií (nikoli tedy Janem) smlouveno „porovnání přátelské“, jež sporné otázky mezi otcem a dvěma z jeho dětí definitivně vyřešilo. Z položek, o které byl veden spor, zaujme jednak 32 zlatých, které otec Josef požadoval na synu Františkovi za plány („za ryšy“), jednak 128 zlatých, které na něm chtěl „za most brandejskej“, zřejmě tedy za práci na kamenném mostě v Brandýse nad Labem, již se pravděpodobně nějak účastnili otec i syn; dalším svědectvím o práci v Brandýse je zřejmě i dopis Jana Jedličky, datovaný v Kolíně 12. března 1771, v němž pisatel oznamuje, že dostal list od bratra Františka, který mu sděluje, že nemůže odjet z Brandýsa.⁷⁰⁾ Ještě v červnu 1778 si však Josef Jedlička stěžoval městské radě, že „můj pan syn Jan Jedlička mně 200 zlatých [rýnských] spravedlivě dlužen pozůstává, k zaplacení kteréhožto dluhu na žádný způsob srozuměti se nechce“, a prosil, aby mu bylo jako částečná náhrada postoupeno aspoň těch 35 zlatých, které má Jan Jedlička v depozitu „při zdejší král. ouřadě purkmistrském.“⁷¹⁾

Počátek sedmdesátých let byl pro Josefa Jedličku rozhodně nešťastným obdobím jeho života. Nejen že mu zemřela manželka, nejen že upadl do platební neschopnosti a zhoršily se jeho vztahy s dětmi, zvláště se synem Janem, navíc tehdy ztratil zrak, takže se na písemnostech začal podepisovat třemi křížky. Na písemnosti z 18. října 1773 po těchto třech křížcích čteme: „Id est Josef Jedlička, nemohouce psáti skrze ztracený zrak, dožádal se mě, Frant. Lysandra, bych jeho jméno podepsal.“⁷²⁾

Někdy po smrti manželky, po ztrátě zraku a po prodeji veškerého svého kolínského majetku se Josef Jedlička rozhodl opustit královské město Kolín a přestěhovat se ke svému synu Františkovi do Heřmanova Městce; snad tak učinil v souvislosti s prodejem svého dvora na Kouřimském předměstí (v lednu 1772), neboť poté mu již v Kolíně nezůstal žádný nemovitý majetek. V Heřmanově Městci, v domě svého syna, jenž tehdy nesl číslo popisné 78,⁷³⁾ Josef Jedlička, „emeritus aedilis caesareus (emeri-

Obr. 6: Starý Kolín (okres Kolín), plán ke stavbě fary od Josefa Jedličky z roku 1764 (NA, APA I., kart. 1400).

tovaný císařský stavitel), zemřel a byl pohřben 14. ledna 1784 v kryptě farního kostela „směrem k náměstí.“ Matriční zápis uvádí, že zemřel ve věku 99 let 10 měsíců, ve skutečnosti ovšem se i tentokrát – jak se často stávalo zvláště při úmrtích starších osob – pisatel matričního zápisu zmýlil, neboť Josefu Jedličkovi bylo v době smrti necelých 82 let.⁷⁴⁾

DÍLO

Stavitelská činnost Josefa Jedličky začala na sklonku dvacátých let 18. století a byla zakončena někdy kolem roku 1770, tedy v době, kdy Josef Jedlička ztrácel zrak; trvala tudíž zhruba čtyřicet let.

První doklady o stavební činnosti Josefa Jedličky máme ještě z doby, kdy mu bylo 27 let a kdy žil v Mladé Boleslavi. Dne 11. července 1729 totiž mladoboleslavský děkan P. Adam Norbert Scholtz oznámil pražské arcibiskupské konzistoři, že mladoboleslavský radní Antonín Leitter z Tannenbergu, výběrčí daní v Boleslavském kraji, chce dát postavit kapli, která by byla zasvěcena sv. Janu Nepomuckému a v níž by bylo možno sloužit mši svatou. Kapli hodlá dát postavit „u své zahrady, ležící hned za městem u královské silnice, kde dosud stojí kamenná socha téhož světce,⁷⁵⁾ kterou tam postavil k veřejné účtě.“ Dě-

73) Jde o tzv. hejtmanský dům (SOA Zámorsk, Sbírka pozemkových knih Východočeského kraje, sign. PozK Chrudim 105, fol. 154v-155v), který byl až do roku 1743, kdy jej koupil budoucí tchán Františka Jedličky Augustin Beitzl, majetkem šporkovské vrchnosti (tamtéž, fol. 154r-154v) a který je dnes označen číslem popisným 179 (tamtéž, sign. PozK Chrudim 121, fol. 157r-158v).

74) SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 859, fol. 319v.

75) Jde o svatojanskou sochu z roku 1714, jež původně stála u kosmonoské silnice (F. Bareš, Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 21. Politický okres Mladoboleslavský. Praha

69) Tamtéž, sign. XVI. 350.

70) Tamtéž, sign. XVI. 336.

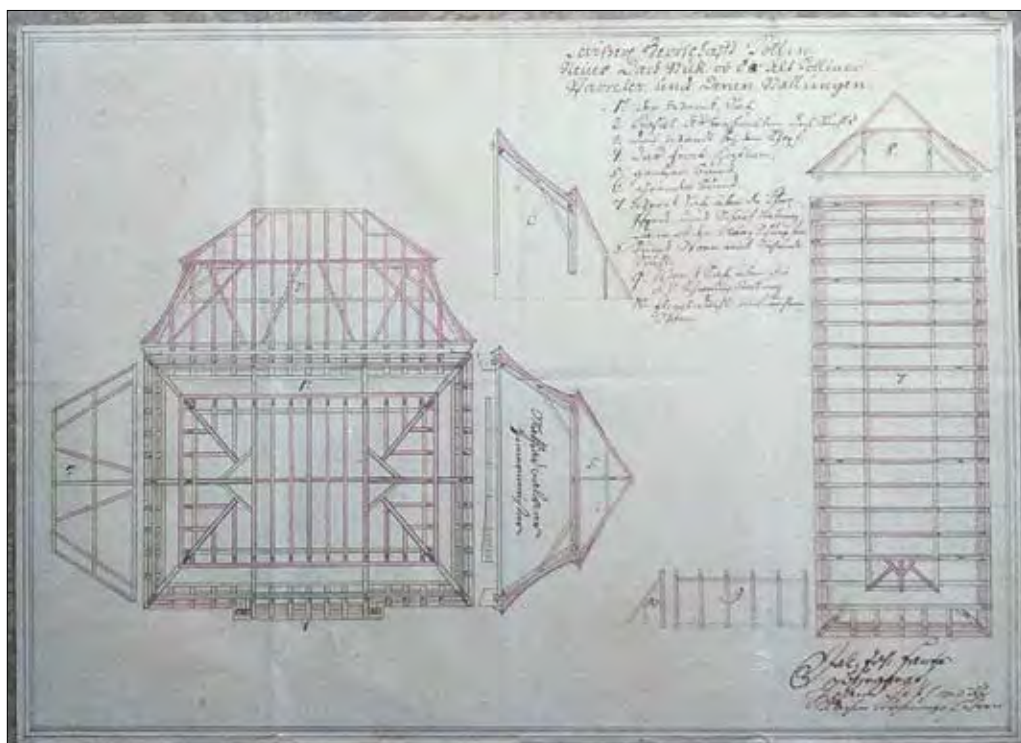
71) Tamtéž, sign. XVI. 360.

72) Tamtéž, sign. XIV. 293/3. Další dochovanou písemností, kterou Josef Jedlička podepsal jen třemi křížky, je výše zmíněná stížnost z června 1778.

kan přiložil ke své zprávě i stavebníkovu žádost (Leitter v ní psal, že již má po ruce materiál a že by chtěl stavbu dokončit v příštím roce) spolu s příslušným plánem, který se nedochoval, a dochovaným stručným rozpočtem, který sestavil zednický mistr Josef Jedlička a podle něhož měla celá, zjevně nevelká stavba stát pouhých 322 zl., z čehož 150 zl. mělo stát samo „zednické dílo.“⁷⁶⁾ O tom, zda stavba byla realizována, nemáme žádných zpráv.

Ještě z Mladé Boleslavi navázal Josef Jedlička první kontakt s Kolínem, městem, se kterým mělo být jeho jméno později spjato. Dne 6. září 1729 byla totiž v Kolíně uzavřena smlouva mezi Jo-

sefem Jedličkou, „měšťanem a zednickým mistrem v královském městě Mladé Boleslavi“, a třemi kolínskými židy, bratry Jáchymem, Baruchem a Jakubem Soudkovými. Jedlička se v německy psané smlouvě zavázal, že jim podle plánu postaví dům, a to buď za 925 zl., anebo v jednodušší podobě za 800 zl. Josef Jedlička si však počínal liknavě a bratři Soudkové (resp. Jáchym Soudek, jenž vystupoval jako zplnomocněnec všech bratrů) jej dali uvrhnout do vězení. Dne 15. září 1730 obdržela kolínská městská rada Jedličkův dopis, v němž pisatel uváděl, „že obesaný žid Jáchym Soudek mě do arestu přivedl a v témž mě již do 4 neděl vězeti zanechává“, připomínal procesní chyby, jež prý způsobily, že uvěznění bylo neoprávněné, a dokládal, „že žádný odběhlec nejsem, anobrž v král. městě Mladé Boleslavi dosti dobře usedlý jsem.“⁷⁷⁾ Městská rada se ještě 15. září usnesla na tom, že poskytne-li Jedlička patřičnou záruku, má „arrestu zproštěn býti.“⁷⁸⁾ Jáchym Soudek, jenž byl o tom informován, nato odpověděl svým přípisem, jež městská rada obdržela 27. září 1730 a ve kterém si stěžoval na to, že Jedlička si vskutku od bratrů Soudků vybral 800 zl., ale „stavení podle obrisu“⁷⁹⁾ a kontraktu až posaváde nevyvedl“ čili – jak se píše o něco dále – „takové stavení ad statum perfectum⁸⁰⁾ nepřivedl, alebrž jej ležeti nechal.“ Jáchym Soudek připomínal, že městská rada dobře ví, „že žádnou habitaci vystavěnou

Obr. 7: Starý Kolín (okres Kolín), plán ke stavbě krovů nad farou a vedlejšími budovami od Matese Wolnera z roku 1764 (NA, APA I., kart. 1400).

nemám a s mou čeledí na veřejnej ulici jakožto nějaké hovado ležeti nemůžu“; pokud by nyní stavba nebyla do zimy dokončena, musel by si na zimu vyhledat a zaplatit nějaké nové bydlení. Soudek tedy doporučoval, aby Jedlička byl držen ve vězení tak dlouho, dokud nesloží nějakou záruku, že dům do zimy dostaví; pokud by tak Jedlička neučinil, bude Soudek muset „skrže jiného baumistra takovej dům in forma obrisu dle kontraktu lit. A et C na jeho náklad, škody a outraty vystaviti dáti.“⁸¹⁾ Nato městská rada, také hned 27. září, potvrdila, že nedodá-li Jedlička zmíněnou záruku, musí „v arrestu zůstat.“⁸²⁾ O tom, jak dlouho zůstal Jedlička v městské šatlavě a jak to s touto stavbou domu dopadlo, dostavěl-li jej Josef Jedlička, anebo nějaký jiný stavitel (byť podle Jedličkova plánu), už nemáme zpráv a nedovedeme ani tento dům přesně lokalizovat.

Další práce kladené do těchto počátků Jedličkovy činnosti mu byly nepochybně připsány neprávem. Jde jednak o jeho údajnou účast na stavbě bohdanečského kostela sv. Maří Magdalény, postaveného v letech 1728–1737 podle plánů Tomáše Haffeneckera, jednak o jeho návrh a rozpočet na stavbu Opatovického (Bohdanečského) kanálu, pocházející údajně ze stejné doby.⁸³⁾ Ve skutečnosti byla stavba kanálu provedena až v roce 1786, jak dokládá současník Jaroslav Schaller, jenž se o ní rozepisuje dosti podrobně, přičemž uvádí, že „mlynář Sokol navrhl stavbu jezů a nové vedení Opatovického čili Bohdanečského kanálu; stavitel Jedlička k tomu zhotovil plány a spočítal nezbytné rozpočty.“⁸⁴⁾ Zmíněným „stavitelem Jedličkou“ je tu nepochybně míněn Josefův syn František. Obdobným

1905, s. 291), ale jež dnes již neexistuje. O jejich složitých osudech a několikerém stěhování píše S. Městecká, Jak Boleslavští stěhovali sv. Jana Nepomuckého, Boleslavan 19, č. 7–8, 2015, s. 15. Inicialy A. L. B. L. na podstavci sochy připomínaly jméno a příjmení donátora a jeho manželky Barbory (o jejich sňatku viz SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Mladá Boleslav 23, fol. 33r–33v).

76) NA, Archiv pražského arcibiskupství (dále APA) I., kart. 1193.

77) SOkA Kolín, o. c. v pozn. 11.

78) SOkA Kolín, AM Kolín, sign. E 77 (radní protokol 1730), fol. 151r.

79) Tj. plánu.

80) Tj. do dokonalého stavu.

81) SOkA Kolín, o. c. v pozn. 11.

82) SOkA Kolín, o. c. v pozn. 78, fol. 157r.

83) PZ, VN, PV [= P. Zahradník – V. Naňková – P. Vlček], o. c. v pozn. 2, s. 279.

84) J. Schaller, Topographie des Königreichs Böhmen 11. Chrudimer Kreis. Prag – Wien 1789, s. 71.

Obr. 8: Starý Kolín (okres Kolín), márnice u kostela sv. Ondřeje (foto D. Havlíková, 1972).

omyem a záměnou s osobou Františka Jedličky vznikl zřejmě i dohad o účasti Josefa Jedličky na stavbě bohdanečského kostela, jenž měl být podle prvotní, zjevně také mylné verze (v Uměleckých památkách Čech) staven „za účasti pardubického [!] stavitele F. Jedličky.“⁸⁵⁾

Jako kolínský měšťan byl Josef Jedlička přirozeně činný hlavně ve svém bydlišti. Podnětem k rozsáhlé stavební činnosti byl v Kolíně velký požár města, ke kterému došlo 3. července 1734. Kolínský dějepisec Josef Vávra o požáru a o opravách, jež po něm následovaly, píše: „Tehdáž lehlo popelem 52 domů na náměstí, v ulici horské a v obou ulicích labských i s věžnou branou horskou, kterouž pak tehdejší architekt Josef Jedlička nákladem 300 zl. opět opravil.“⁸⁶⁾ Skutečnost, že Jedlička opravoval Horskou bránu (byť nikoli za tak vysokou částku), potvrzuje i archivní pramen.⁸⁷⁾ Dne 23. srpna 1737 totiž Josef Jedlička potvrdil, že mu z obecního důchodu bylo půjčeno 60 zl., které Jedlička zaplatí, „pokud by při vzáctný obci žádné dílo zednický k stavení nebylo“; nadto se zavázal, že „tak jak sluší a náleží“, spraví za 30 zl. „bránu tak nazvanou Horskou.“⁸⁸⁾

Po požáru ovšem bylo nutno nejen opravit Horskou bránu. Především bylo zapotřebí přestavět či vystavět mnoho kolínských vyhořelých domů. Přestavby některých z nich se přitom připisují právě Josefu Jedličkovi, a to od doby Karla B. Mádl, který o nich roku 1897 napsal: „Domy čís. 3, 7, 31, 33, 89, 90 a 91 jsou si tak příbuzny v rozvrhu a architektonickém i ornamentálním detailu, že je možno, že všechny z jedné ruky pocházejí. Povstaly podle

všeho veskrze krátce po požáru města r. 1734. Spáleniště č. 31 koupil téhož roku Josef Jedlička, stavitel, který zde nový dům postavil a 1737 za 1300 zl. prodal. Týž byl asi do r. 1764 v městě činný a nespíše že je původcem domů ostatních.“⁸⁹⁾ Mádl mezi Jedličkovými domy kupodivu nezmiňuje jeho druhý dům čp. 46, který – jak víme – Jedlička také přestavěl. Ivo Kořán však mezi Jedličkovými domy uvádí (kromě sedmi domů označených Mádlem) i tento dům čp. 46 a spolu s ním také domy čp. 53 a čp. 74, dohromady tedy deset domů, nacházejících se většinou na náměstí, ale také v Pražské (čp. 3) a Kutnohorské (čp. 31, 33) ulici a v ulici Na hradbách (čp. 53).⁹⁰⁾ Nejnověji Veronika Stejskalová vyřadila z tohoto seznamu domy čp. 3 a 74, u domu v ulici Na hradbách chybně uvedené číslo popisné 53 nahradila správným číslem 126 a přidala domy čp. 44 (zbořený), 64 (zbořený), 75, 76⁹¹⁾ a 154 (původní čp. 50).⁹²⁾ V písemných pramenech se zatím (s výjimkou dvou vlastních Jedličkových domů) nepodařilo nalézt potvrzení těchto atribucí, což ovšem v případě měšťanských domů není nijak překvapující.

Jedlička jistě v Kolíně prováděl i jiné stavební práce; alespoň ty, o kterých víme, jsou však většinou pracemi menšího rozsahu. O opravě Horské brány roku 1737 jsme se již zmiňovali výše. Dne 11. března 1739 městská rada obdržela od Jedličky dopis, v němž pisatel oznamoval, že přikládá soupis toho, „co tak podle prosby mé ku pomoci od pánův patronův na zvelebení statue Panny Marie jsem dosáhl“, dokládal, že stále ještě není možno s prací na statui začít, a prosil o příspěví, „aby tehdy k náležitmu effectu táž statue přivedena býti mohla.“⁹³⁾ V tomto případě Jedlička byl spíše než stavitelem jakýmsi organizátorem doplnění kolínského mariánského sloupu z roku 1682; k tomuto doplnění sloupu o nové sochy došlo ovšem o dost později, až v šedesátých letech 18. století.

Na kolínském náměstí Jedlička postavil kašnu, ovšem tato drobná stavba byla provázena spory a průtahy. Již v zápise z 25. ledna 1747 čteme, že jakési Jedličkově žádosti nebude vyhověno, a to z toho důvodu, „poněvadž takové stavení při studni se nedostavělo“ a Jedlička „skrze dlouhý čas se jest, mohouce to učiniti, neohlásil.“⁹⁴⁾ Uplynuly však tři roky a Jedlička sepsal stížnost, kterou městská rada obdržela 30. ledna 1750 a v níž stavitel psal, že „strany vystavené v rynku městským povědomé studně až dosaváde zaplacený nejsem“, takže musel tovaryše platit ze svého.⁹⁵⁾ Hned 30. ledna se na schůzi městské rady o této Jedličkově žádosti jednalo, přičemž v zápise se uvádí, že Jedlička žádá, aby mu bylo doplaceno „z studně na rynku stavené, která se zase rozbořiti dáti musela, jakož i taky ze šenkhausu neboli obecného domu stavení.“⁹⁶⁾

Touto stavbou „šenkhausu neboli obecného domu“ je jistě míněna stavba vojenských kasáren se strážnicí, která byla vskutku provedena, jak uvádí Josef Vávra, „na místě sešlého domu obecní hospody vedle radnice“ (čp. 77);

85) E. Poche ed., Umělecké památky Čech 1. Praha 1977, s. 91.

86) J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 214.

87) Nikoli ovšem děkanská pamětní kniha, na kterou se tu Vávra odvolává. V ní (Arciděkanský úřad Kolín, Liber memorabilium pro beneficio decanali Neo-Colinensi, fol. 2r) údaj o opravě Kutnohorské brány nenalezneme.

88) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 19, fol. 25r-25v.

89) K. B. Mádl, Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 1. Politický okres Kolínský. Praha 1897, s. 48–49.

90) E. Poche ed., Umělecké památky Čech 2. Praha 1978, s. 82–83.

91) Ten je uveden již v: PZ, VN, PV [= P. Zahradník – V. Naříková – P. Vlček], o. c. v pozn. 2, s. 279.

92) V. Stejskalová, o. c. v pozn. 1, s. 45–61.

93) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XX. 2820.

94) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. E 88 (radní protokol 1746–1747), fol. 61r.

95) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XX. 3406.

96) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 36, fol. 172v.

Obr. 9: Libice nad Cidlinou (okres Nymburk), plán k přestavbě kostela Zvěstování Panny Marie od Josefa Jedličky, nedatováno, po r. 1758 (SOA Praha, Vs Poděbrady, inv. č. 4816)

Vávra zároveň píše, že „na stavbu tu, kterou vedli r. 1750 císařský architekt Josef Jedlička a mistr zednický Jan Hevera, vydlužila sobě obec 1500 zl.“⁹⁷⁾ Z radních protokolů zjišťujeme, že o přestavbě domu se jednalo již 30. října 1748, kdy radní Zoll přednesl městské radě „od baumistra Josefa Jedličky zprávu za příčinou restaurování obecného domu“, načež bylo rozhodnuto „že týž dům bez odkladu se zatím spraviti a restaurovati dáti musí, poněvadž v velkém nebezpečnosti stojí, aby nespádl.“⁹⁸⁾ Tehdy se ovšem zřejmě ještě neuvažovalo o tom, že dům bude upraven na kasárna, ale již 28. února 1749 bylo usneseno, že „na cassárny pan Jedlička obříš vyhotoviti, a co vše košťovati bude, poznamenati má“; zároveň se však vyšším úřadům mělo oznámit, „že město takový outraty nésti nemůže.“⁹⁹⁾ Ještě 10. března 1749 byla městská rada „v příčině nařízení stavení cassarmen“ informována o tom, že podle generála hraběte von Thierheimba, generálního válečného komisaře, údajně „s týmž stavením se pospíchatí nemá“, a měšťané se nadále vymlouvali, že „město takový stavení předsevzítí způsobné nejní“,¹⁰⁰⁾ ale 27. června téhož roku byly na další schůzi městské rady schváleny příslušné plány¹⁰¹⁾ a stavba kasáren nakonec v letech 1749–1750

97) J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 221.

98) SOkA Kolín, o. c. v pozn. 36, fol. 63v.

99) Tamtéž, fol. 103r.

100) Tamtéž, fol. 104r.

101) Tamtéž, fol. 127r.

Obr. 10: Pňov-Předhradí (okres Kolín), plán k přestavbě kostela Narození Panny Marie od Josefa Jedličky, nedatováno (SOA Praha, Vs Poděbrady, inv. č. 4817)

vsutku proběhla. Jedlička se během ní musel vícekrát ucházet o peníze, které mu za ni město dlužilo.¹⁰²⁾

Kromě toho je třeba uvést, že ke konci své stavitelské kariéry si Josef Jedlička vydělával také prací při udržování silnic v Kolíně a jeho okolí – 3. října 1767 sice rezignoval „z najaté císařské silnice správy“, ale 7. srpna 1769 žádal kolínskou obec o vyplacení 180 zl., jež mu náležely „za šutrování král. commercialní cesty“,¹⁰³⁾ a o tomto jeho požadavku se v Kolíně jednalo ještě v březnu a dubnu roku 1772.¹⁰⁴⁾ Zdá se, že tento způsob výdělků nebyl mezi staviteli druhé poloviny 18. století až tak neobvyklý – stavbou silnic se tehdy zabývali i přední pražští architekti a stavitelé jako Jan Josef Wirsch¹⁰⁵⁾ a zvláště Paul Wiedhopf.¹⁰⁶⁾

Z kolínských staveb byla ještě Josefu Jedličkovi připisována věž filiálního kostela sv. Víta.¹⁰⁷⁾ Josef Vávra totiž roku 1888 uvedl, že z různých odkazů „jest r. 1771 zvoni-

102) Tamtéž, fol. 146r, 162r, 227r, 266r.

103) SOkA Kolín, o. c. v pozn. 11, Tumlířův repertář, sign. XX.

104) Tamtéž, sign. XII.

105) P. Zahradník, Návrh architekta Jana Josefa Wircha na nový způsob stavby venkovských i městských budov a jeho další osudy, Průzkumy památek XXII, č. 1, 2015, s. 62–63.

106) O Wiedhopfovi zápisná kniha pražských stavitelů, založená roku 1803, uvádí, že „za těchto časů přešel ke stavbě silnic a byl přijat do císařských služeb jako silniční stavební inspektor“, zatímco v soupisu Jana Quirina Jahna čteme, že Wiedhopf „při stavbě silnic byl roku 1774 inženýrem stavby silnic a v současnosti tamtéž inspektorem. Provedl silnici až do Lipska“ (J. Ebelová ed., Zápisná kniha pražských stavitelů 1639–1903, Praha 1996, s. 28).

107) J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 436.

ce spravena a přikryta baňatým krovem, jak podnes se vidí“, načež Karel B. Mádl, vycházející z Vávrovy datace, tuto stavbu hypoteticky připsal Josefu Jedličkovi, což zdůvodňoval tím, že věž, pocházející z „druhé polovice 18. stol., nejspíše 1771, nese charakter domů v městě stavených J. Jedličkou.“¹⁰⁸⁾ Tato práce však byla Jedličkovi připsána neprávem, neboť věž ve skutečnosti vznikla až v letech 1777–1780, tedy v době, kdy se již Jedlička stavitelskou činností nezabýval, a jejím autorem je zjevně Martin Marčín.¹⁰⁹⁾

Je přitom třeba si uvědomit, že Josef Jedlička nebyl ve své době jediným kolínským stavitelem či zednickým mistrem, který vykonával zednické práce pro kolínskou obec. Spolu s ním tu pracovali i výše zmínění Martinové Marčínové, nejprve otec, vrstevník Josefa Jedličky, a později syn. Marčín syn, mající tehdy něco málo přes třicet let, například v listě, který kolínská městská rada obdržela 9. března 1763, psal, že „povědomo jest, kterak tak já již skrze šest let pořád zběhlých nejenom čítarskej [tj. štítarskej] dvůr z gruntu vystavěl, anobř všechny patřící díla k obci věrně beze vši ošemetnosti a zkázy po všechny časy dělal a zastával.“ V témže listě si ovšem Marčín také stěžoval, že „majíce pak já nyní taky v zdejší špitálském dvoře stodoly stavěti, na který sem taky skutečně obrys, tak jak pan správce míti chtěl, udělal, majíce pak pan správce proti mně nějakou kyselost, příčinu sobě bere, že by ten ode mě udělaný obrys měl býti nedokonalý“, a z toho důvodu „jiného mistra bere a mě o kus chleba připravit chce“, takže Marčín žádal městskou radu, aby „od téhož díla neb stavení stodol odmrštěný nebyl.“¹¹⁰⁾ Spor o stavbu špitálského dvora se nakonec zřejmě vyřešil dohodou mezi Marčínem a oním „jiným mistrem“, jímž byl buď Josef Jedlička, nebo jeho syn František, tehdy ještě bydlící v Kolíně. V purkmistrovské knize, v zápise z 12. dubna 1763, o tom čteme: „Pan František Jedlička žádá sobě ad notam¹¹¹⁾ vzíti, kterak včerejšího dne pan Martin Marčín, mistr zednický, ku král. ouřadu purkmistrskému jest přišel a poslušně jest žádal, aby vzáctný magistrát jemu zdejšího dvora obecního tak jmenovaného špitálského stavení popřítí¹¹²⁾ ráčil, že on ty jemu z tova-

ryšův patřící groše upustiti chce.“¹¹³⁾ Podle tohoto nejasně formulovaného zápisu v purkmistrovské knize se zdá, že špitálský dvůr nakonec stavěl Marčín, jenž se však zřekl obvyklého tovaryšského groše, tedy odměny, jež byla mistrovi placena za práci jeho tovaryšů.

Vidíme tedy, že stavby a přestavby na obou městských dvorech, štítarském a špitálském (obou zrušených v roce 1778), ale i další „patřící díla k obci“ tehdy prováděl Marčín, nikoli Josef Jedlička. Stejně tak tomu ostatně o několik let později bylo i se stavbou vojenského špitálu na Kutnohorském předměstí,¹¹⁴⁾ neboť ve schůzi městské rady, konané 10. prosince 1766, se jednalo o tom, že „p. Martin Marčín žádá o zaplacení vystaveného špitálu“,¹¹⁵⁾ a o devět dní později se o této platbě za „vystavení špitálu vojenského“ hovořilo opět.¹¹⁶⁾ Je možné, že Jedlička, tehdy již císařský stavitel na komorních panstvích, neměl v padesátých a šedesátých letech na zakázky od kolínské obce tolik času, ale nemůžeme vyloučit ani tu možnost, že mu městské zakázky již nebyly zadávány pro jeho výše zmíněné konflikty s městskou radou (z druhé strany ovšem, jak víme, byl Jedlička přes své konflikty s měšťany dokonce zvolen purkmistrem). Marčín se tedy zřejmě stal ještě před Jedličkovým odchodem z Kolína jakýmsi jeho nástupcem ve městě.

Rozsáhlá byla zřejmě stavební činnost Josefa Jedličky na komorních panstvích v Polabí, tj. na panstvích brandýském (jež bylo od roku 1616 spojeno s panstvím přerovským), kolínském, pardubickém a poděbradském. Nevíme dosud, kdy se stal stavitelem na těchto císařských panstvích, ale v pramenech je jako „císařský baumyster“ uveden již 21. července 1751¹¹⁷⁾ a takto – či přesněji jako „panství císařských baumistr“ (20. května 1754)¹¹⁸⁾ – je uváděn vícekrát i později. Naposledy je jako „císařský stavitel (kay. Bau-Maister)“ zmíněn ještě 26. listopadu 1770,¹¹⁹⁾ poté však byl (nepochybně kvůli své ztrátě zraku) zjevně této funkce zproštěn, takže 10. března 1772 je už uveden jen jako „bývalý císař. král. stavitel všech komorních panství v království Českém.“¹²⁰⁾ V této formulaci se, jak vidíme, píše o „všech“ komorních panstvích v Čechách, ale nemáme dosud žádné doklady o tom, že by Jedlička působil i na komorních panstvích mimo Polabí, tedy na brdských komorních panstvích královodvorském, točnickém a zbirožském. Povědomí o tom, že Jedlička býval císařským stavitelem, ovšem trvalo až do jeho smrti, takže i v matričním zápise o jeho úmrtí je, jak jsme viděli, zmíněn jako „emeritovaný císařský stavitel.“¹²¹⁾ V posledních letech stavitelské činnosti Josefa Jedličky, tedy ve druhé polovině šedesátých let 18. století, zřejmě jeho povinnosti císařského stavitele zčásti převzal jeho syn František, jenž je již při křtu svého třetího dítěte 1. srpna 1766 uveden jako „stavitel císařského panství“, přičemž kmotrovstvím

108) K. B. Mádl, o. c. v pozn. 89, s. 50.

109) Žádost o povolení ke stavbě nové kamenné věže, jež měla nahradit stávající zchátralou a stranou stojící dřevěnou věž, napsala kolínská obec pražské arcibiskupské konzistoři 26. března 1777 a k žádosti připojila jak plán, který se nedochoval, tak i nedatovaný rozpočet „na vyhotovenou z gruntu vystavenou věž při chrámu Páně sv. Víta“, který sestavili zednický mistr Martin Marčín a tesařský mistr Mates Wolner, podle nichž měla stavba věže i s materiálem stát celkem 1760 zl. 30 kr. Tuto žádost i s průvodním dopisem kolínského děkana P. Liboria Dittmanna zaslal konzistoři poděbradský děkan a venkovský vikář P. Ignác Aug. Svoboda; konzistoř žádost obdržela 12. dubna 1777 (NA, APA I., kart. 1552). Stavba byla dokončena až v roce 1780, jak dosvědčuje nápis na krovu, znějící: „Já mistr Mates Wolner tuto věž sem stavěl 1780, já Václav Štrup tovaryš jeho stál sem práci u něj“ (dostupné z: <http://www.cestyapamatky.cz/kolinsko/kolin/kostel-sv-vita>, 6. 1. 2017). Dne 20. září 1780 obdržela kolínská městská rada žádost valné obce Zálabského předměstí, jehož obyvatelé v ní sdělovali, že „pro čest a slávu našeho patrona svatého Víta s vědomím slavného magistrátu a s povolením vysoce slavný koncistoře [!] k vystavení věži z vyplevajících zádušních užitek v důkladnosti k postavení příčinlivě sme se ukázali“, a prosili, aby jim obec půjčila částku peněz, které se jim ještě nedostává (SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XX. 5188/62).

110) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XX. 4438.

111) Tj. na vědomí.

112) Tj. popřítí.

113) SOKA Kolín, AM Kolín, sign. F 17 (kniha purkmistrovská 1759–1764), nestránkováno.

114) J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 421.

115) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 39, fol. 116v/1766.

116) Tamtéž, fol. 119v/1766.

117) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 5, fol. 198v–201v.

118) Tamtéž, fol. 369v–371r.

119) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 62, fol. 94v–95v.

120) „[...] fürgeweste kays. könig. Baumeyster sammentl. Königreich Böhmeischen Cammeral Herrschaffen“ (SOKA Kolín, AM Kolín, Městská registratura Kolín, sign. XIV. 293/3).

121) SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 859, fol. 319v.

mu tehdy posloužil František Betyer, purkrabí komorního pardubického panství,¹²²⁾ v roce 1768 zhotovil plán ke stavbě kostela sv. Václava v Mikulovicích také na komorním pardubickém panství (kostel byl poté postaven v letech 1768–1769),¹²³⁾ roku 1772 je opět zmiňován jako „císařský královský stavitel“¹²⁴⁾ a s obdobným titulem je pak uváděn i v pozdějších zápisech.

Jako stavitel na komorních panstvích se Josef Jedlička v první řadě účastnil přestavby poděbradského zámku. Již Johann Gottfried Sommer roku 1835 věděl, že císař František I. Štěpán Lotrinský, manžel Marie Terezie, se roku 1753 rozhodl upravit zámek pro obývání, načež dvě křídla zámku dostala nový krov, věž byla zvýšena o 26 stop a 3. června 1753 na ní byla osazena nová makovice.¹²⁵⁾ O tom, že tuto přestavbu v letech 1752–1757 prováděl Josef Jedlička, pak jako první roku 1900 psal August Sedláček (čerpající z výpisků poděbradského vlastivědného pracovníka Jana Hellicha), jenž uváděl: „Ustanoveno na radu svobodného pána Františka Josefa Toussainta, císařského říšského kabinetního tajemníka, a Karla Moravce, vrchního regenta všech císařských a komorních panství, aby byl zámek přestavěn. Stavbu řídil Jan Michael Oppelt z Werthenfeldu, vrchní ředitel panství, Josef Jedlička, stavitel z Kolína, sdělal plány a dohlížel k stavbě a Josef Hübner, zednický polír z Prahy, a Hanuš Jiří Rüttig z Prahy pracovali o stavbě. Tato začala roku 1752 a trvala do roku 1757. Obě poboční křídla zámku, která byla nižší než čelo zámku, povýšena až do výše čela, vše krovem přikryto a všechno stavení upraveno v tom střízlivém slohu, jak se dnes spatřuje. [...] Při této obnově, jak již dotčeno, zmizela všechna ozdoba zevnější a zdi prostě omítnuty a obíleny. Roku 1754 upravena také kaple a zřízen nový oltář.“¹²⁶⁾ Tyto údaje doplňují i prameny archivu české dvorské komory, z nichž se také dovídáme, že součástí přestavby zámku byla i přestavba zámeckého předzámčí, obsahujícího úřednické byty, k níž dochovaný plán i rozpočet, datovaný 16. února 1756, zhotovil Jedlička spolu s tesařským mistrem Johannem Georgem Rittigem.¹²⁷⁾ Rittig (Rüttig) tedy nebyl zednickým mistrem, jak bývá v literatuře obvykle mylně uváděno;¹²⁸⁾ mylným jistě je i ztotožňování pražského zednického políra Josefa Hübnera, o němž se zmiňuje Sedláček, s pražským stavitel Janem Ferdinandem Hübnerem. Do poděbradského

122) Tamtéž, sign. 858, fol. 48r. Manželka purkrabího Betyera byla kmotrou Jedličkově dceři i při dalším křtu 25. ledna 1768 (tamtéž, fol. 58r).

123) Arciděkanství Pardubice, Memorabilien-Buch der Mikolowitz-Pfarrey. Anfangend vom 1. Jänner 1836, s. 289–290.

124) SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 859, fol. 21v.

125) J. G. Sommer, Das Königreich Böhmen 3. Bidschower Kreis. Prag 1835, s. 59.

126) A. Sedláček, Hrady, zámky a tvrze království Českého 12. Praha 1900, s. 15.

127) NA, Česká dvorská komora (dále ČDKM) V., kart. 79.

128) Rittig i s rodinou se během přestavby poděbradského zámku usadil v Poděbradech, kde se mu v letech 1755–1768 narodilo devět dětí (SOA Praha, Sběrka matrik, sign. Poděbrady 7, fol. 248v; sign. Poděbrady 11, fol. 15v, 28v, 33v, 41r, 50v, 60v, 70r, 91v, 103v) a kde 30. listopadu 1770 ve věku údajně 52 let zemřel (tamtéž, sign. Poděbrady 36, fol. 60r). Když byl 7. listopadu 1754 spolu s Josefem Jedličkou v Poděbradech přítomen křtu syna truhláře Jana Rucha, byl uveden jako „zámecký polír (palirius arcis)“ (tamtéž, sign. Poděbrady 11, fol. 6v), ale jinak býval v uvedených matričních zápisech většinou označován jako císařský tesařský mistr („magister lignifabrorum caesareus“, „faber lignarius caesareus“ apod., ale také „caesareus aedilium magister“).

zámku se Jedlička vrátil roku 1768, kdy byl zámek proměněn na kasárny, přičemž plány a rozpočty k této adaptaci zhotovil právě stavitel Jedlička.¹²⁹⁾

V citovaných spisech archivu české dvorské komory, jež se týkají přestavby poděbradského zámku, nalezneme i další informace. Ve zprávě poděbradského vrchního úředníka Oppelta, datované 8. října 1754, se praví, že v naposledy poslaném plánu poděbradského zámku nejsou zakresleny sklepy, takže „jakmile se jen zednický mistr zase vrátí z Pardubic“, bude je muset zakreslit. Tato zmínka je ovšem jen potvrzením skutečnosti, že „zednický mistr“, tedy nepochybně Josef Jedlička, musel často navštěvovat i Pardubice, sídlo dalšího komorního panství. Novou je ovšem v téže zprávě informace o tom, že v „novém opolanském poplužním dvoře“ se pokračuje se stavbou sýpek (tímto plurálem se zjevně rozuměla jedna sýpka s více patry), takže během tří či čtyř týdnů bude osazován krov. V další zprávě z 16. listopadu 1754 pak Oppelt sděloval, že sýpky jsou už úplně postaveny a krov na ně bude osazen v příštím týdnu.¹³⁰⁾ Můžeme se oprávněně domnívat, že projektantem sýpky, ale i celého dvora v Opolanech (o Nymburku) byl Josef Jedlička.

Když 10. července 1757 během oslavy vítězství rakouských vojsk v bitvě u Kolína vyhořel císařský hřebčín v Kladruzech nad Labem (o. Pardubice) i se zámek, kostelem sv. Václava, kaplí sv. Kříže a dalšími budovami, sepsal hospodářský úřad pardubického panství hned 13. července pro dvorskou komoru zprávu, ve které se píše: „Podobnou prohlídku vykonal také předevčirem zednický mistr Jedlička s tesařským polírem, kteří se u mne zastavili při své cestě do Moravce a hlásili, že kdyby měly být vyhořelé budovy restaurovány a vyzdviženy tak, jak stály předtím, stálo by to i s materiálem přes 90 000 zl.“ Hospodářský úřad dodával, že podle jeho názoru je hlavně třeba opravit tovární budovy (tj. budovy, ve kterých byla v letech 1750–1751 zřízena továrna na sukno) a že „hned při návratu řečeného Jedličky“ k tomu dá udělat plány, jež pošle komoře; zato „ohledně toho, jak se má provést obdobné restaurování hřebčína, budeme poslušně čekat na vysoké rozhodnutí.“ V další zprávě ze 17. září 1757 pak ještě pardubický hospodářský úřad dvorské komoře sděloval, že podle stavitele Jedličky „v kladrubském kostele sv. Václava musí být klenba úplně stržena, protože tato klenba v důsledku příliš silného ohně vykazuje nyní velkou trhlinu, kterážto klenba by stála přinejmenším 212 zl.“¹³¹⁾ S Jedličkovými plány na obnovu vyhořelých budov však dvorská komora nebyla spokojena, takže 25. ledna 1758 z Vídně psala pardubickému hospodářskému úřadu: „Plány, jež byly poslány ohledně kladrubských budov, nejsou rozhodně řádné a budou zde zhotoveny jinak.“¹³²⁾

V následujících letech byly vskutku prováděny postupné opravy kladrubských budov (podle Jedličkových plánů, či podle plánů poslaných dvorskou komorou?), o kterých jinak žádné podrobnější zprávy nemáme,¹³³⁾ ale k obnově

129) V. Mencl – A. Jarešová, Zámek v Poděbradech. Praha 1965, s. 15 (strojopis, uložený v NPÚ ÚOP středních Čech).

130) NA, ČDKM V., kart. 79.

131) Tamtéž, kart. 23.

132) Tamtéž, kart. 36.

133) Tyto opravy kladrubských budov potvrzuje i skutečnost, že se počínaje rokem 1759 začínáme v kladrubské matrice setkávat se jmé-

vlastního hřebčína tehdy ještě nedošlo a jako hlavní hřebčín v dalších letech sloužil hřebčín v sousedních Selmicích. O obnově kladrubského hřebčína bylo rozhodnuto teprve třináct let po požáru, v roce 1770. V dopise pardubického vrchního úřadu z 19. prosince 1770, v němž úřad mimo jiné odpovídal na otázku „zda má být stavba podle plánu, zhotoveného pro novou stavbu stájí zednickým mistrem Jedličkou, převzata hospodářstvím“, vrchní úřad odpověděl, že stavět by se ovšem mělo podle Jedličkových plánů, i když ne v akordu, a na dělníky by se mělo pečlivě dohlížet.¹³⁴⁾ Obnova kladrubského hřebčína, s jejíž realizací bylo započato v roce 1771, měla být tedy aspoň zčásti prováděna podle Jedličkových plánů (snad starších plánů z let 1757–1758? anebo novějších plánů, zhotovených již Františkem Jedličkou?), ale ani o této obnově žádné bližší informace nemáme.

O některých pracích, které Josef Jedlička provedl na příkaz Františka Würtha, vrchního hospodářského úředníka komorního pardubického panství, se dovídáme ze spisů týkajících se Jedličkovy těžké finanční situace na samém konci jeho stavitelské kariéry. Dne 10. února 1772 obdržela kolínská městská rada od Josefa Jedličky žádost, v níž pisatel přiznával, že je zesnulému Františku Würthovi dlužen 350 zl., ale dodával, že on sám má ještě „za příčinou vedeného rozličného stavení“ různé pohledávky, a žádal, aby oněch dlužných 350 zl. nebylo Würthovým dědicům vyplaceno, dokud nebude na pardubickém panství, jehož vrchním hospodářským úředníkem Würth byl, učiněno řádné vyúčtování.

Nato Jedlička sestavil – ještě někdy v prvních měsících roku 1772 – nedatovanou konsignaci, v níž uvádí, že mu dosud nebylo zaplacen za následující kontrolní, vyměřovací a projekční práce:

1. „24. března 1760 jsem byl poslán do Holíče a zde jsem podle zadání na císařské sýpce, totiž na klenbě, která byla postavena pod střechu, bez dřeva a krytiny, se 7 trámy, začal dělat lepenici.¹³⁵⁾ Na tamní vizitaci jsem byl odvezen pardubickými panskými robotními koňmi. Pak jsem svému úřadu poslal podrobnou zprávu. Ale když jsem jel přes Hustopeče, nemohl jsem kvůli silným lijákům jet dále a musel jsem 8 dní i s koňmi a vozem zůstat v Hustopečích stát. Tam a na cestě jsem strávil 28 dní, což vše s krmivem, sluhou a mou odměnou dává 4 zlaté denně, tedy 112 zl.“

2. „Vyměřil jsem brandlštejnský dvůr s obydlím a dále s poli a lukami a zhotovil jsem řádnou mapu; v tomto obydlí má bydlet císařský lesník.“ Jedlička při této práci strávil 35 dní, za které požadoval 52 zl. 30 kr. (tj. 1 zl. 30 kr. za den), nepočítaje v to odměnu 15 zl. 45 kr. (tj. 27 kr. za den) svému pomocníkovi, zednickému tovaryši Ignáci Kylichovi.¹³⁶⁾

3. „Vyměřil jsem celý tuněchodský poplužní dvůr, kte-

ny zedníků a tesařů, z nichž Josef Landschkron z Kutné Hory je 16. listopadu 1759 uveden jako „senior murariorum“, tedy zřejmě jako polír (SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 1776, fol. 18v).

134) NA, Úřad nejvyššího dvorského štolby, kart. 4, inv. č. 131.

135) „Erstens alß ich untern 24. Martii 760 nach Holitsch beordert und alda kay. Schüttboden, die Gewölbung, welche unter das Dach ohne Holtz und Deckung mit 7 Contignationen auffgeführt, dem Vorgeben nach, zu klieben angefangen.“

136) Ignác Kylich, narozený v Loučeni, kde byl pokřtěn 20. července 1712 (SOA Praha, Sbírká matrik, sign. Všejaný 3, fol. 46r), byl členem loučenských zednické rodiny Kylichů (Gillichů).

rý má být úplně přestavěn a při něm má být vystavěna obilní sýpka, stejná jako holičská (gleich dem Holitscher), a udělal jsem plán.“ Jedlička na tom strávil 45 dní, za které chtěl 67 zl. 30 kr. a kromě toho odměnu 20 zl. 15 kr. témuž zednickému tovaryši.

4. „U ždánického poplužního dvora jsem vyměřil obilní sýpku, která má být postavena stejně jako holičská (zugleich dem Holitscher), a již jsem přivezl materiál, totiž kámen a vápno, a udělal plán.“ Při této práci Jedlička strávil 26 dní, za které požadoval 39 zl., nepočítaje v to nevelkou odměnu 54 krejcarů, jež měly být za dva dny práce zaplacený témuž zednickému tovaryši.

Dohromady tedy Jedlička požadoval částku 307 zl. 54 kr.

O tom, zda má být Jedličkovy požadovaná částka pardubickým komorním panstvím vyplacena, se rozvinula čilá korespondence a poté došlo i na soudní řízení. Dne 10. března 1772 Anna Karolína de Brettin, rozená Brandlštejnová, potvrdila, že Josef Jedlička „na rozkaz pana vrchního úředníka Würtha vyměřil – jak to dokazují plány a mapa – v měsíci prosinci roku 1760 [číslo je však v textu prepisováno] můj zámeček, který jsem zdělila po svém zesnulém panu otci z Brandlštejna a který se nachází blízko města Pardubic, dvůr, zahrady, pole a louky, jelikož tehdy na návrh vrchního úředníka pana Würtha byla pole postoupena vystrkovskému dvoru na pardubickém panství a budova byla určena za obydlí lesníkovu.“

Tehdejší vrchní úředník pardubického panství Emanuel von Grängenstein se zase v listě z 3. května 1772 vyjadřoval k Jedličkově cestě do Holíče, přičemž odpovídal na dotaz, zda Jedlička jel roku 1760 do Holíče, aby tam zhotovil plány sýpek („die dortige Schüttböden in Riese aufnehmen“), a zda ani za cestu, ani za práci nedostal nic zaplaceného; plurálem „sýpky“ jsou zjevně i tentokrát míněna jednotlivá patra jedné holičské sýpky. Grängenstein ve své odpovědi napsal, že v důchodních účtech za rok 1760 bylo nalezeno, že na příkaz barona de Toussainta „zdejší císařský stavitel p. Josef Jedlička se v uplynulém měsíci lednu kvůli některým stavebním plánům (einiger Baurisse halber) vydal přes Moravec do Holíče, na jeho žádost mu pak bylo dáno dvojspreží a jemu samému bylo zaplacen 10 zl.“

Kvůli Jedličkovým pohledávkám byli však vyslýcháni i četní svědkové a jeden z nich 12. června 1773 potvrdil, že roku 1760 byl Jedlička nucen „za příčinou vzhlednutí neb vyšetření v Holíči v Uhřích spejcharův“, tedy aby měl peníze „na tu do Uher předejzat mající cestu“, prodat za 150 zlatých svoji louku (!). Nevíme, jak celý soud o požadované částce skončil; sám Jedlička v říjnu 1773 uváděl, že výdaje se soudem spjaté, v tom i za cesty do Prahy a Kutné Hory, činily celkem 99 zl. 39 kr.¹³⁷⁾

Zmiňovaný brandlštejnský zámeček, jenž byl pojmenován podle Jana Františka Brandlštejna, v letech 1733–1758 hejtmana pardubického panství, a jemuž se později říkalo „tvrz“, již dnes neexistuje; nacházel se poblíž dnešní pardubické ulice Ke Tvrzi.¹³⁸⁾ Dvory v Tuněchodech (o. Chrudim) a Starých Ždánicích (o. Pardubice) se přirozeně rovněž nacházely na pardubickém panství. O tom, byly-li

137) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XIV. 293/3.

138) Nejnověji o zámečku píše F. Šebek, *Toulky historií Pardubic, Radniční zpravodaj* (Pardubice) 2008, č. 1, s. 7.

Jedličkou projektované práce v obou poplužních dvorech realizovány, nemáme zatím informace, i když zmínka o dovozu stavebního materiálu by tomu přinejmenším v případě Starých Ždanic nasvědčovala. Jedlička byl jistě činný i na jiných hospodářských dvorech na komorních panstvích (viz výše zmíněné Opolany), ale tu je bohužel nutno upozornit na skutečnost, že dvory na českých komorních panstvích byly v roce 1775, tedy ještě na sklonku Jedličkova života, v rámci raabizace zrušeny a jejich budovy byly poté přestavovány k jiným účelům.

Zajímavou epizodou je však zmíněná Jedličkova účast na stavbě tereziánské sýpky v Holíči, tedy na uherském panství náležejícím císaři Františku I. Štěpánu Lotrinskému. Stavba sýpky, jež dodnes stojí pod větrným mlýnem v ulici Pod sýpkou v jihovýchodní části města, byla zahájena v říjnu 1757 a hotové budovy se užívalo od roku 1761; Jedlička tedy do Holíče jel v době, kdy stavba již značně pokročila, ale ještě nebyla úplně dokončena. Za autora sýpky je v současnosti pokládán dvorní stavební inspektor Thaddäus Adam Karner.¹³⁹⁾ Neznáme zatím přesné pokyny, které Jedlička na cestu do Holíče dostal, z jeho vlastních slov je však zjevné, že v sýpce prováděl některé závěrečné práce (lepenice), a ze zmínek o tom, že Jedlička jel do Holíče „kvůli některým stavebním plánům“ či proto, aby zhotovil plány „sýpek“, ale i z Jedličkových vlastních formulací o tom, že tuněchodská a ždánická sýpka mají být vystavěny „stejně jako holíčská“, se zdá, že holíčská sýpka měla sloužit i jako jakýsi vzor pro sýpky stavěné na komorních panstvích v Čechách.

Zastavme se nakonec ještě u zmínky o baronu de Toussaintovi a o Moravci. Baronem de Toussaintem, jenž vydal k Jedličkově cestě do Holíče příkaz (a jenž také, jak víme, měl zásadní vliv na rozhodnutí o přestavbě poděbradského zámku), je ovšem míněn François Joseph Toussaint, tajný kabinetní sekretář a tajný finanční rada císaře Františka I. Štěpána Lotrinského, rodák z Lotrinska, o němž můžeme předpokládat, že byl Jedličkovým příznivcem. Přes západomoravské panství Moravec (o. Žďár nad Sázavou) jel Jedlička do Holíče jistě z toho důvodu, že od roku 1756 toto panství i se zámek náleželo právě Toussaintovi, který se od té doby podle něj psal Toussaint von Morawetz.¹⁴⁰⁾

Zřejmě i v Moravci Jedlička vykonával pro Toussainta nějaké blíže neznámé stavební práce (pravděpodobně na moraveckém zámku s kaplí nebo na budovách k němu přináležejících, totiž na předzámčí, hospodářském dvoře či sýpce), jak o tom svědčí výše citovaná zmínka o jeho cestě do Moravce – spolu s tesařským polírem – v červenci roku 1757. Z matrik farnosti Strážek, kam byl Moravec přifařen, vyplývá, že Toussaint v Moravci hned po jeho nabytí zahájil stavební práce, jež zjevně trvaly přinejmenším do jeho smrti, tedy do roku 1762. V matričních záznamech je totiž počínaje rokem 1757 a konče lednem 1764 uveden větší počet zedníků a tesařů pracujících v Moravci. Kromě místního Tomáše Habána¹⁴¹⁾ mají ostatní zedníci,

totiž Josef Russ,¹⁴²⁾ Tomáš Laub,¹⁴³⁾ František Meindl (Ma-inl)¹⁴⁴⁾ a Jakub Witthelm,¹⁴⁵⁾ německá příjmení a u Russe, Meindla a Witthelma je výslovně uvedeno, že pocházejí z Rakous (Meindl z Vídně, Witthelm z Roselbergu a Russ z Grünbachu), zatímco tesaři Jan Koss,¹⁴⁶⁾ Jan Holan¹⁴⁷⁾ a Jan Kopecký¹⁴⁸⁾ mají povětšinou příjmení česká, přičemž je poznamenáno, že Holan pochází z Chvalovic v Čechách a Kopecký z Poděbrad.¹⁴⁹⁾ V čele zedníků stál zednický polír Jakub König,¹⁵⁰⁾ který v Moravci, kde se usadil s celou svou rodinou, nakonec 14. února 1765 ve věku údajně šedesáti let i zemřel.¹⁵¹⁾ Blíže označit rozsah těchto stavebních prací, jež musely být dosti rozsáhlé, zatím nedovedeme. Zámek totiž v roce 1825 vyhořel a byl poté klasicistně přestavěn, přičemž přišel o věž a druhé patro,¹⁵²⁾ z barokní doby se nedotčeně dochovala pouze budova předzámčí jižně od zámku a třípodlažní sýpka, nacházející se na jihozápadním okraji zámeckého parku.

Jedlička ve své funkci císařského stavitele musel také přestavovat či opravovat kostely a fary na komorních panstvích a můžeme předpokládat, že stavby a přestavby kostelů a far na polabských komorních panstvích provedené v padesátých a šedesátých letech 18. století jsou ne-li všechny, tak alespoň z velké části jeho dílem.

Na komorním kolínském panství vypukl v roce 1761 ve Starém Kolíně (okres Kolín) požár, při kterém vyhořela budova fary,¹⁵³⁾ ohněm zachvácená však zjevně byla i věž kostela sv. Ondřeje. Z úřední zprávy vrchnostenských úředníků kolínského panství z 15. ledna 1764 se dovídáme, že nejprve byl zhotoven „plán na zvonici i s rozpočtem“, a aby bylo zabráněno „každodenním škodám na věži a zčásti i na zdivu kostela“, bylo přikročeno ke stavbě; úředníci nyní sdělovali, že tyto stavební práce už jsou hotovy, je jenom ještě zapotřebí zhotovit na věž i márnici taškové střechy a do věže zvony. Téhož dne, tedy 15. ledna 1764, Josef Jedlička spolu s tesařským mistrem Matěsem Wolnerem (Matthiasem Walnerem) na kolínském zámku, kde sídlila správa panství, podepsali svůj rozpočet ke stavbě „fary ve Starém Kolíně, kterou bude nutno od základů vystavět, i s přináležejícími chlévy“, a současně zhotovili i dochované plány k této jednopatrové novostavbě fary, v níž měli kromě faráře bydlet i dva kaplani a při níž měly být vybudovány i koňská stáj, chlév na hovězí dobytek, ovčín, vepřín, stodoly a kůlna na vozy. Stavba měla stát celkem 7600 zl. 33 kr. 5 pen., což je na faru vskutku neobvykle vysoká částka. Z této celkové sumy mělo být za zednické práce bez materiálu zaplacen 1268 zl. 35 kr. (z toho 1074 zl. 26 kr. za práce na samotné faře) a za tesařské práce bez materiálu 477 zl. 55 kr. (z toho 307 zl.

142) Tamtéž, fol. 21r, 30r, 331v.

143) Tamtéž, fol. 21r, 29r.

144) Tamtéž, fol. 20r, 329v.

145) Tamtéž, fol. 329v, 331v.

146) Tamtéž, fol. 15r, 24v, 331v.

147) Tamtéž, fol. 23r, 29v, 330r.

148) Tamtéž, fol. 16v, 328v, 525v.

149) Pět z těchto řemeslníků, totiž rakouští zedníci Russ a Meindl, místní zedník Habán a tesaři Koss a Holan, se v letech 1760 a 1761 v Moravci oženili (tamtéž, fol. 329v, 330r, 331v).

150) Tamtéž, fol. 14v, 15r, 19v, 20r, 21r, 24v, 29r, 329v, 331v, 527v.

151) Tamtéž, fol. 540v.

152) J. Tenora, Vlastivěda moravská II, svazek 19. Jihlavský kraj 12. Bystřický n. P. okres. Brno 1907, s. 141.

153) A. Podlaha, Posvátná místa království Českého I. Arcidiecese Pražská IV. Vikariáty: Kolínský a Rokycanský. Praha 1910, s. 59.

139) R. Ragač a kol., Zlatý vek císařské rezidence v Holíči v období Františka Štěfana I. Lotrinského. Skalica 2010, s. 110–111.

140) O Toussaintovi více: R. Zedinger, Franz Stephan von Lothringen (1708–1765). Monarch, Manager, Mäzen. Wien – Köln – Weimar 2008, passim.

141) Moravský zemský archiv, Matriky (E 67), inv. č. 16242, fol. 331v, 537r.

24 kr. za práce na vlastní faře); budovy měly být pokryty prejzy.¹⁵⁴⁾ Můžeme předpokládat, že Jedlička na příkaz dvorské komory zhotovil nejen plány a rozpočet ke stavbě starokolínské fary, ale že prováděl i další výše zmíněné stavební práce po požáru roku 1761, tedy opravu kostelní věže a stavbu márníce (a snad i stavbu v pramenech nezmiňované hřbitovní zdi s kapličkami?). Fara však byla nakonec postavena výrazně levněji, než Jedlička navrhoval. Teprve po dalších pěti letech, 31. května 1769, bylo totiž ve Vídni vydáno potřebné rozhodnutí dvorní komory o stavbě nové fary a až tehdy se mohlo přikročit ke stavbě. Ze závěrečného vyúčtování z 31. prosince 1773 se dovídáme, že stavba jednopatrové fary ve Starém Kolíně nakonec stála celkem 2736 zl. 7 kr. 3 ¼ pen. (tedy takřka třikrát méně, než předpokládal Jedličkův rozpočet, i když ovšem nyní neslyšíme nic o hospodářských budovách), přičemž samotné zednické práce bez materiálu (ten sestával mimo jiné z 20600 cihel a 225 ¾ dolnorakouských kubických sáhů kamene) stály pouze 574 zl. 11 kr. 1 ½ pen., tesařské práce bez materiálu pak 239 zl. 14 kr. 2 pen.; budova nakonec nebyla pokryta prejzy, nýbrž šindelem. Za tesařské práce bylo zapláceno Matesu Wolnerovi, za práce zednické však již nikoli Josefu Jedličkovi, nýbrž Martinu Marčínovi.¹⁵⁵⁾

Na komorním poděbradském panství se nacházela obec Libice nad Cidlinou (okres Nymburk). Tamní kostel Zvěstování Panny Marie v roce 1758 vyhořel.¹⁵⁶⁾ Z doby po tomto požáru zřejmě pochází Josefem Jedličkou podepsaný nedatovaný plán k přestavbě kostela.¹⁵⁷⁾ Kostel byl však opraven – není jasné, zda podle tohoto plánu – až v letech 1774–1777, načež byl za josefinských reforem zrušen a poté přestavěn na faru.¹⁵⁸⁾

Další kostelní stavbou na poděbradském panství byl filiální kostel Narození Panny Marie v Pňově (dnes součásti obce Pňov-Předhradí, okres Kolín), zrušený za josefinských reforem a poté zbořený. V archivním fondu poděbradského panství se nachází nedatovaný plán na přestavbu kostela, podepsaný Josefem Jedličkou.¹⁵⁹⁾ Jelikož kostel neexistuje, nelze s jistotou říci, zda byly navrhované stavební práce provedeny. Poznamenejme tu zároveň, že v březnu 1770 byly zhotoveny plány k přestavbě farního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Předhradí, kam byl Pňov přifařen; ty však již neprovedl Josef Jedlička, nýbrž jeho syn František¹⁶⁰⁾ a tesařský mistr Johann Georg Rittig.¹⁶¹⁾

154) NA, APA I., kart. 1400; tamtéž, sign. A 39/9, fol. 235v.

155) Tamtéž, kart. 1537. Podle téhož závěrečného vyúčtování bylo dalších 1165 zl. 1 ¾ pen. zapláceno za stavbu přízemního obydlí lokálního kaplana čili lokalisty v blízkých Ovčárech, postaveného rovněž na základě rozhodnutí dvorské komory z 31. května 1769. I zde zednické a tesařské práce provedli Marčín a Wolner.

156) E. Poche ed., o. c. v pozn. 90, s. 245.

157) SOA Praha, Velkostatek (dále Vs) Poděbrady, inv. č. 4816; publikovala V. Stejskalová, o. c. v pozn. 1, obr. 73.

158) E. Poche ed., o. c. v pozn. 90, s. 245; J. G. Sommer, o. c. v pozn. 125, s. 75.

159) SOA Praha, o. c. v pozn. 157, inv. č. 4817. Plán znal již Ivo Kořán (E. Poche ed., Umělecké památky Čech 3, Praha 1980, s. 100), publikovala jej V. Stejskalová, o. c. v pozn. 1, obr. 84.

160) SOA Praha, o. c. v pozn. 157, inv. č. 4818; publikovala V. Stejskalová, o. c. v pozn. 1, obr. 88.

161) SOA Praha, o. c. v pozn. 157, inv. č. 4815; publikovala V. Stejskalová, o. c. v pozn. 1, obr. 85. Také oba tyto plány jistě znal již Ivo Kořán, který však Rittigův plán omylem pokládal za plán ke stavbě kostela pňovského (E. Poche ed., o. c. v pozn. 159, s. 100).

Obr. 11: Velim (okres Kolín), zvonice u kostela sv. Vavřince (foto J. Černochova, 2010).

Rovněž na bývalém poděbradském panství leží ves Velim (okres Kolín). O Jedličkově práci pro tamní zvonici na hřbitově se v literatuře, čerpající tu nepochybně z archivních pramenů, uvádí: „Poněvadž dřevěná zvonice stálých oprav vyžadovala, uloženo r. 1767 staviteli Jedličkovi, aby na novou věž kamennou nákres zhotovil (dány mu za to 2 zl. 40 kr.), načež r. 1771 nová zvonice kamenná zbudována a kůrkami pokryta. Kamenné obložení u dveří nese doposud letopočet 1771.“¹⁶²⁾ Zato o kostele sv. Vavřince se sice tamtéž píše, že „přikročeno r. 1753 k jeho dokonalé opravě“, ¹⁶³⁾ avšak Jedličkovo jméno tu uvedeno není.

Kolínský stavitel se však neomezil na stavební činnost v Kolíně a na komorních panstvích, ale pracoval i pro jiné stavebníky. Dne 14. července 1747 napsal Josef Jedlička v Kolíně dobrozdání adresované pražské arcibiskupské konzistoři, které sděloval, že jej majitel ronovského panství Antonín hrabě Věžník a ronovský farář P. František Hrdlička vyzvali, „bych se ven do městys Ronova k spatření té jedné velmi do gruntu sešlé se vynacházející fary vypraviti neomeškával.“ Když si Jedlička budovu na místě prohlédl, konstatoval, že bude nejlépe místo zchátralé fary vystavět budovu zcela novou: „Pročež čím dřív, tím bezpečněji až do gruntu rozebraná, s tím jiná na to místo založená a docela od gruntu až k vrchu nevyhnutelně zvýšená, následovně vystavená býti musí.“ Toto dobrozdání spolu s dochovaným Jedličkovým plánkem nové fary bylo konzistoři zasláno jako příloha ke dvěma žádostem o povolení ke stavbě, které napsali zmíněný farář Hrdlička

162) J. Tůma ed., Kolínsko a Kouřimsko 2. Paměti osad na Kolínsku. Kolín 1915, s. 150.

163) Tamtéž, s. 149.

a kutnohorský arcijáhen a venkovský vikář P. Václav Jindřich Erythraei.¹⁶⁴⁾ Nedovedeme říci, zda stavba fary v Ronově nad Doubravou (o. Chrudim) byla nakonec realizována; v dnešní době, po velkém požáru města v polovině 19. století, již na náměstí stojí rozměrnější novější fara.

Pro výraznou podobnost dekoru zámecké fasády s členěním a výzdobou fasády kolínských měšťanských domů, které Jedlička stavěl, Veronika Stejskalová připsala Josefu Jedličkovi i zámek hraběte Althanna ve Svojsicích (o. Kolín).¹⁶⁵⁾ Jaroslav Schaller roku 1788 svojsický zámek uvedl jako „zámek, který i se sýpkou roku 1751 shořel, ale brzy nato byl velmi půvabně znovu zřízen.“¹⁶⁶⁾ Johann Gottfried Sommer k tomu dodal, že „když starší zámek roku 1751 vyhořel, hrabě Michael Jan Althann v letech 1756 až 1758 zámek nově zřídil.“¹⁶⁷⁾ Karel B. Mádl ovšem poukázal na skutečnost, že se stavbou nového zámku muselo být započato o něco dříve, než uvádí Sommer, neboť „dle pamětní knihy farní byla v něm již roku 1755 postavena kaple sv. Jana Nep.“¹⁶⁸⁾ Archivně doložit Jedličkovo autorství zámku se zatím nepodařilo, je však třeba upozornit na výše zmíněnou skutečnost, že Jedličkův syn Jan Josef se ve Svojsicích 29. dubna 1755 oženil a vstoupil do služeb hraběte Althanna, ve kterých zůstal až do své smrti roku 1768. Snad lze vyslovit alespoň dohad, že Jedličkův syn se mohl dostat do kontaktu se Svojsicemi a jejich vrchností právě v souvislosti se stavební činností svého otce. Také skutečnost, že při projednávání platební neschopnosti stavitele Josefa Jedličky bylo 28. března 1772 zjištěno, že dluží svojsickému faráři Vokřálovi i s úroky 112 zl. 55 kr.,¹⁶⁹⁾ je dokladem vztahů Josefa Jedličky ke Svojsicím.

164) NA, APA I., kart. 1301.

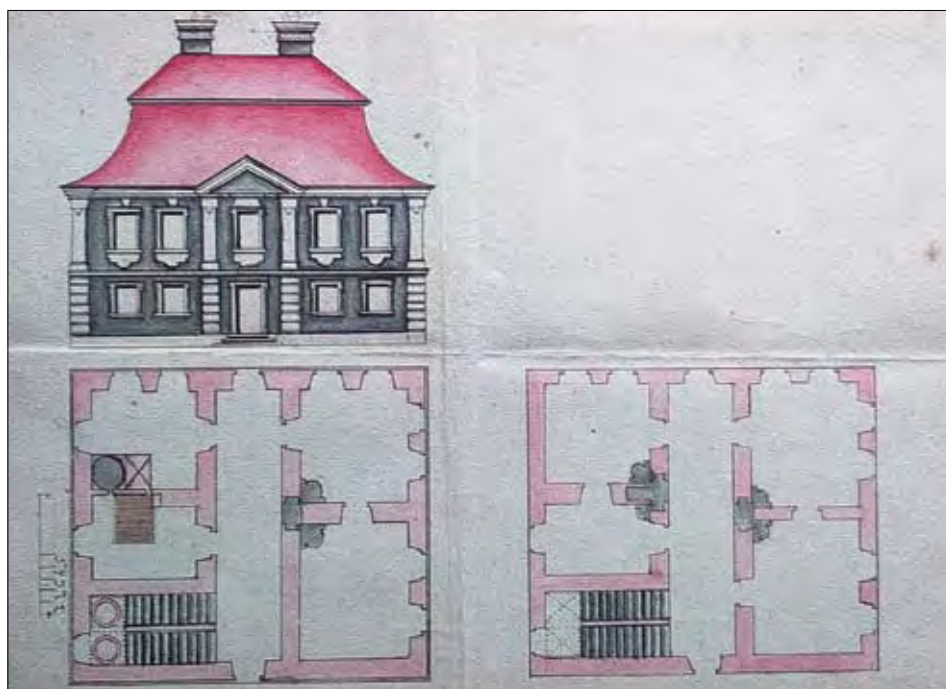
165) V. Stejskalová, o. c. v pozn. 1, s. 84–85.

166) J. Schaller, *Topographie des Königreichs Böhmen* 10. Kaurzimer Kreis. Prag – Wien 1788, s. 57. Obdobně i: *Kurzverfaßte Beschreibung des Kaurzimer Kreises, sammt beygefügter Land-Karte*. Prag: in der Eisenwangerschen Handlung, Eisengasse, N. 31, 1794, s. 30.

167) J. G. Sommer, *Das Königreich Böhmen* 12. Kaurimer Kreis. Prag 1844, s. 14.

168) K. B. Mádl, o. c. v pozn. 89, s. 96.

169) SOKA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XVI. 336.

Obr. 12: Ronov nad Doubravou (okres Chrudim), plán ke stavbě fary od Josefa Jedličky z r. 1747 (NA, APA I., kart. 1301).

Obr. 13: Svojsice (okres Kolín), zámek (foto K. Kibic).

Další Jedličkovou stavbou měl zřejmě být nový minoritský klášterní kostel sv. Anny v Hradci Králové. Starý minoritský kostel téhož zasvěcení stával na Pražském předměstí. Přestavbou tohoto staršího kostela původně minorité pověřili hradeckého stavitele Františka Kermera, ale jeho projekt nebyl realizován a minorité roku 1767, jak víme z dochovaného plánu (poprvé na něj upozornil Ivo Kořán), k demolici starého kostela a k projektování nové stavby povolali Josefa Jedličku.¹⁷⁰⁾ Žádné informace o dalším osudu tohoto Jedličkova projektu zatím nemáme, víme jen, že v roce 1776 byl kostel i s klášterem zbořen, načež byl klášter nově postaven v blízkých Kuklenách. Nynější nový kostel sv. Anny postavil v letech 1777–1784 podle nových plánů Matouš Walch.¹⁷¹⁾

170) I. Kořán, *Umění a umělci baroka v Hradci Králové*, *Umění* 19, 1971, s. 144.

Obr. 14: Heřmanův Městec (okres Chrudim), kostel sv. Bartoloměje (převzato z: wikipedia.cz)

Na závěr si povšimneme staveb, u kterých můžeme předpokládat účast jak Josefa Jedličky, tak jeho syna Františka. Asi nejznámější a nejvýznamnější ze všech staveb pocházejících od členů Jedličkovy rodiny je kostel sv. Bartoloměje v Heřmanově Městci (o. Chrudim). Za autora této stavby býval v minulosti občas považován i Josef Jedlička, nyní je však kostel obecně pokládán za dílo jeho syna Františka.

Starý kostel byl 12. září 1740 poničen požárem (podle farní pamětní knihy tehdy „vyhořel kostel i věž se zvony“), ale teprve v padesátých letech bylo přikročeno k jeho obnově či spíše ke stavbě nového kostela. Nejprve byla obnovena zvonice – roku 1749 zemřel Jan Josef hrabě Špork, jenž na stavbu vyhořelé věže odkázal 1000 zl., roku 1752 byl už na „novou věž“ vytažen nově odlitý velký zvon, zvaný Sv. Bartoloměj, načež v roce 1754 byl „na věž vytažen kříž nesmírné velikosti (7 loktů) a věž byla dokončena.“¹⁷²⁾ Téhož roku, v dubnu 1754, heřmanoměstecký farář P. Jan Antonín Fincklar napsal pražské arcibiskupské konzistoři žádost (konzistoř ji obdržela 29. dubna 1754) o povolení k rozšíření heřmanoměsteckého kostela, jenž je prý velmi stísněný a nemůže pojmout všechny věřící, kteří i za špatného počasí musejí stát před kostelem; uváděl přitom, že podle úsudku znalců by rozšíření kostela stálo přinejmenším 2000 zlatých.¹⁷³⁾ Konzistoř požadované povolení vydala

již 14. května 1754, poslala je však úředním postupem chrudimskému děkanovi, jenž byl zároveň arcibiskupským venkovským vikářem; ten je však do Heřmanova Městce z neznámých důvodů odeslal s více než ročním zpožděním, takže do Heřmanova Městce toto povolení dorazilo až 7. června 1755 (!). V následujícím roce bylo pak započato se stavbou nového kostela. Farní pamětní kniha k ní uvádí jen několik dat¹⁷⁴⁾ – 25. června 1756 Jan Václav hrabě Špork, jemuž tehdy Heřmanův Městec náležel, spolu se svou manželkou Eleonorou položili základní kámen ke stavbě nového kostela, po pěti letech, 5. září 1761, již byly na průčelí kostela slavnostně osazeny „nesmírně těžké“ sochy,¹⁷⁵⁾ 10. listopadu 1762 „byla malířem panem Jos. [recte: Františkem Karlem] Balkem dokončena druhá kupole kostela, v níž je vymalováno mučednictví sv. apoštola Bartoloměje“,¹⁷⁶⁾ 1. listopadu 1763 „byla na malém náměstí kvůli tíži okolních soch osazena kamenná galerie z věže“¹⁷⁷⁾ a posléze až 19. března 1769 byl kostel benedikován.

Z těchto dat je zjevné, že v roce 1761, kdy na počátku září byly na průčelí kostela osazovány sochy, byla stavba již v dosti pokročilém stadiu, přesto však dochovaná stavební kniha kostela sv. Bartoloměje začíná právě tímto rokem 1761. Tato kniha, jež se nazývá „Bau-Buch von der Herrschafft Herzman-Miestetzer St. Barthol. Kirchen pro 1761, 62, 63, 64,“¹⁷⁸⁾ popisuje totiž práce vykonané od roku 1761 do roku 1765 (nikoli tedy jen do roku 1764, jak by napovídal nadpis), což ovšem nijak nevylučuje možnost, že stavební práce byly zahájeny dříve a že případná předcházející stavební kniha se nedochovala. Podrobnější informace máme tudíž až z těchto let, zjevně tedy z druhé etapy stavby kostela.

V letech 1761 a 1762 stavební práce řídil František Jedlička, uváděný v prvním roce občas jako mistr, občas jako baumistr, v roce 1762 však již vždy jen jako baumistr. Jedlička dostával denně mzdu 45 krejcarů (tedy mzdu ve výši polírské mzdy), a to po celou stavební sezónu, tj. v roce 1761 od května až do počátku prosince, v následujícím roce od dubna do listopadu; jen v málokterý den není mezi vyplácenými zapsán. Hned za Jedličkou je v roce 1761 jako první ze zedníků zaznamenáván Václav Bohánek, který je na tomto místě zapisován i v následujícím roce 1762, a to od dubna do poloviny června, přičemž v roce 1762 je vždy výslovně uváděn jako polír; v polovině června roku 1762 však ze stavby mizí a na prvním místě mezi zedníky hned po Jedličkově je pak uváděn Václav Bílek. Bohánek však nejen v roce 1761, ale i v roce 1762, ač byl tehdy nominálně polírem, pobíral denně pouze 27 krejcarů, tedy stejně jako ostatní zedniční tovaryši. Roku 1763 zednické

173) NA, APA I., kart. 1338.

174) SOKA Chrudim, o. c. v pozn. 172.

175) „Eodem die 5. Sept. frontispicium ad Ecclesiam parochialem felicissime appositis statuis ingentis gravitatis inter tubarum et timpanorum tripudia terminatum est.“

176) „Eodem 10. Novembris altera cupa Ecclesiae, in qua martyrium S. Apostoli Bartholomaei effigiatum, a picture Domino Jos. Balko finita.“ Tento zápis publikoval již R. Kuchynka, Palkovy fresky v Čechách, Památky archaeologické 29, 1917, s. 174. O malbě Františka Karla Palka v heřmanoměsteckém kostele podrobněji: P. Preiss, František Karel Palko. Život a dílo malíře sklonku středoevropského baroka a jeho bratra Františka Antonína Palka. Praha 1999, s. 221–228, 278.

177) „Eodem 1. Nov. galleria lapidea ex turri ob gravitatem de circa statuas in parvo foro posita est.“

171) A. Cechner, Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 19. Politický okres Královéhradecký. Praha 1904, s. 134–140; P. Vlček – P. Sommer – D. Foltýn, Encyklopedie českých klášterů. Praha 1997, s. 239–240.

172) SOKA Chrudim, Děkaný úřad Heřmanův Městec, kniha 1 A (Liber memorabilium antiquior), nestránkováno.

práce, jak se zdá, nepokračovaly, ale v roce 1764 se tu znovu objevuje polír Bohánek (už však s polířskou mzdou 45 krejcarů denně), zatímco Jedlička je už na stavbě uveden jen zřídka (za jeho přítomnosti ovšem dostával Bohánek denně opět jen 27 krejcarů). Poslední zednické práce byly prováděny v roce 1765. Ze samotného faktu, že František Jedlička byl vyplácen po jednotlivých dnech, by sice ještě nemusela nutně vyplývat jeho stálá přítomnost na stavbě, ale okolnost, že v některých dnech jeho jméno mezi jmény ostatních pracovníků chybí, stejně jako skutečnost, že políru Bohánkovi byla v den, kdy Jedlička není mezi pracovníky uveden, vždy zvýšena denní mzda do výše mzdy polířské, přece jen nasvědčuje tomu, že František Jedlička na stavbu v letech 1761 a 1762 denně dohlížel, tedy že zde působil jako polír ve službách svého otce. Pokud jde o výdaje za samotné zednické práce, ty v roce 1761 stály 1169 zl. 23 kr., v roce 1762 dalších 1105 zl. 6 kr. 3 pen., v roce 1764 (po přestávce roku 1763) už jen 527 zl. 2 kr. a v roce 1765, tj. v posledním roce stavby, 757 zl. 34 kr., dohromady tedy 3559 zl. 5 kr. 3 pen.¹⁷⁹⁾

Vraťme se nyní k otázce autorství projektu stavby heřmanoměstského kostela. Když se František Jedlička během stavby kostela, 16. února 1762, ženil, byl ovšem – jak bylo uvedeno již výše – v příslušném zápise v heřmanoměstské matrice zapsán jako „stavitel tohoto farního kostela (aedilis hujatis ecclesiae parochialis).“¹⁸⁰⁾ Stavba sama byla však, jak víme, zahájena podstatně dříve, již v roce 1756, kdy k ní byl položen základní kámen (ještě dříve byla pak přestavována kostelní věž). V době položení základního kamene bylo ovšem Františkovi, narozenému v prosinci 1733, pouze něco přes 22 let, takže heřmanoměstský kostel i proto těžko mohl být jeho samostatným projektem. František byl nadto v době stavby nepochybně zaměstnancem otcova podniku, čemuž ostatně nasvědčuje i skutečnost, že – jak víme podle matričních zápisů

o narození jeho dětí – v březnu 1763 a v lednu 1765, tedy ještě během závěrečné etapy stavby kostela, žil se svou rodinou v Kolíně, pravděpodobně u otce (jistě je, že nevlastnil v Kolíně žádný dům). Rovněž je třeba zdůraznit, že – jak bylo uvedeno výše – na stavbě, a to až do roku 1762, pracoval de facto jako polír. Archivní prameny tedy nasvědčují tomu, že stavitelem kostela byl spíše Josef Jedlička, který byl zřejmě i autorem projektu, byť ovšem syn František, jenž na stavbu poté dohlížel, mohl mít v jedličkovském rodinném podniku na projekčních pracích jakýsi podíl a zvláště v pozdějších letech to mohl být on, kdo na stavbě provedl nějaké blíže neznámé změny (viz výše v poznámce 179 citovaná zmínka o „změněném průčelí“ z roku 1762). Pro Františkův další život však tato stavba měla zásadní význam – v Heřmanově Městci poznal svou budoucí manželku, zde se oženil, usadil a strávil pak celý svůj život.

Na obdobný problém jako v Heřmanově Městci, totiž na nejasnost v rozlišení podílu otce a syna (kteří spolu nadto i po Františkově osamostatnění zřejmě spolupracovali), narážíme ostatně i u dnes neexistující staré radnice v Pardubicích, zbořené v roce 1892, ale známé ze starých fotografií.¹⁸¹⁾ Pardubický historik Josef Sakař budovu připisuje „heřmanoměstskému“ (ve skutečnosti však, jak víme, do let 1765–1766 v Kolíně bydlícímu) Františku Jedličkovi, ovšem počátek stavby klade už do roku 1760, přičemž prý již během dvou prvních let pokročila stavba tak daleko, že se do místností prvního patra mohl nastěhovat pardubický magistrát.¹⁸²⁾ V prvních letech stavby pardubické radnice je přitom, jak jsme viděli, František Jedlička doložen coby faktický otcův polír na stavbě kostela v Heřmanově Městci, takže i tentokrát budeme za projektanta i stavitele radnice pokládat spíše Josefa Jedličku. Dokončení radnice v počátcích sedmdesátých let je už ovšem jistě prací Františkovou. Starou pardubickou radnici, stejně jako kostel v Heřmanově Městci, je tedy zřejmě třeba pokládat nikoli za počáteční etapu tvorby Františka Jedličky, ale spíše za součást závěrečné etapy tvorby jeho otce.

K heřmanoměstskému kostelu a pardubické radnici bychom mohli připojit ještě třetí stavbu, na které snad pracoval František Jedlička v době, kdy byl zaměstnán v kolínské dílně svého otce. Když totiž dával 23. března 1763 v Kolíně křtít své první dítě, syna Josefa Jana, posloužil mu jako kmotr Josef Schaffus, purkrabí radovesnický,¹⁸³⁾ a při křtu druhého dítěte, jímž byla dcera Terezie Rozálie, 10. ledna 1765 v Kolíně coby kmotra vystupovala manželka purkrabího Schaffuse Terezie Schaffusová,¹⁸⁴⁾ obě děti také, jak vidno, obdržely první jméno po svých kmotrech. Jelikož právě v této době dával nejvyšší purkrabí pražský Filip hrabě Krakowský z Kolowrat opravovat radovesnický zámek (dnes v Radovesnicích I, o. Kolín),¹⁸⁵⁾

178) SOA Zámorsk, Vs Heřmanův Městec, kniha 2752.

179) Z dalších řemeslníků a umělců, kteří se účastnili stavby, uvedme kamenického mistra Václava Beneše, dva tesařské mistry, totiž mistra Clementa (roku 1761) a Josefa Langa (v letech 1762 a 1763), a chrudimského štafíra Josefa Antonína Petržilkou. Pokud jde o malířské práce, je ve stavební knize uvedeno pouze tolik, že 3. září 1761 bylo na rozkaz Jeho Excelence zapláceno 40 zl. „panu architektovi na konto pana v. Balka (Herrn v. Balko)“ a že 3. října téhož roku bylo opět architektovi zapláceno 150 zl. za výmalbu neckové klenby (Multengewölbe). Podrobnější zprávy máme jen o sochařských pracích, které prováděli dva sochaři, totiž Kajetán Beitl či Beuthl (snad příbuzný Augustina Beitla, tchána Františka Jedličky?) a chrudimský Josef Procházka. Sochy na fasádě, představující sv. Bartoloměje a dále Víru, Naději a Lásku, přitom zhotovil Beitl (sochu Víry signoval a datoval rokem 1761), jemuž bylo v roce 1762 zapláceno za první dvě po 80 zl., za druhé dvě pak po 60 zl. Beitlovi bylo také v témže roce zapláceno 20 zl. jako náhrada za to, že začal pracovat na dalších dvou sochách, které kvůli změněnému průčelí („weegen geenderten Frontispicio“) nemohly být nakonec použity. Jak Beitl, tak Procházka byli kromě toho placeni za zhotovení četných hlavíc, konzol, muší a jiných ozdob; sám Beitl obdržel podle vyúčtování z roku 1762 ještě 120 zl. za dva podstavce pod sochami Naděje a Lásky a 26 zl. za dvě vázy nahoře nad fasádou, zatímco Procházkovi bylo podle vyúčtování z roku 1765 zapláceno 50 zl. za hraběcí znak nad hlavním vchodem a 20 zl. za dvě vázy vedle tohoto znaku. Závěrem ještě uvedme, že 25. dubna 1765 bylo „staviteli Jedličkovi“ zapláceno 6 zl. za cestu do Prahy za hrabětem Šporkem, ke kterému byl povolán v záležitosti stavby kostela, zatímco 28. června 1765 bylo zapláceno Janu Schyssovi z Duban, který byl rovněž v záležitosti stavby kostela poslán jednak za „zednickým mistrem Jedličkou“ do Cerekvice, jednak za sochařem Beitlem do Králova Dvora.

180) SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 858, fol. 161r.

181) M. Dvořák, *Katechismus der Denkmalpflege*, Wien 1918, s. 104 (2. Auflage); J. Sakař, *Dějiny Pardubic nad Labem: Zřízení městské do roku 1900*. Díl II, část 1. Pardubice 1924, mezi s. 32 a 33.

182) J. Sakař, o. c. v pozn. 181, s. 11; *týž*, *Dějiny Pardubic nad Labem: Místotopis starých Pardubic*. Díl IV, část 1. Pardubice 1928, s. 27; *týž*, *Dějiny Pardubic nad Labem: Čechy městské*. Díl V. Pardubice 1935, s. 140.

183) SOA Praha, o. c. v pozn. 53, s. 27.

184) Tamtéž, s. 70.

185) J. Vávra, o. c. v pozn. 18, s. 442; K. B. Mádl, o. c. v pozn. 89, s. 91; T. Šimek ed., *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 6. Východní Čechy*. Praha 1989, s. 409–410; L. Svoboda a kol., *Encyklopedie českých tvrzí 2*. K-R. Praha 2000, s. 644.

Obr. 15: Radovesnice (okres Kolín), zámek (NPÚ ÚOP SČ, foto po r. 1990).

poškozený v roce 1757 během bitvy u Kolína, který i s celým panstvím zakoupil v roce 1759 (dendrochronologický průzkum krovů a stropních trámů zámku zjistil, že jejich dřevo bylo skáceno v letech 1759–1760),¹⁸⁶ můžeme snad vyslovit domněnku, že při opravě zámku byli činní Josef Jedlička a jeho syn, který se tímto způsobem dostal do kontaktu s radovesnickým purkrabím. Ostatně i skutečnost, že Jan Konrád Hintschius, který v lednu 1772 koupil v dražbě od Josefa Jedličky jeho kolínský dvůr na Kouřimském předměstí, byl komorníkem Filipa hraběte Krakowského z Kolowrat,¹⁸⁷ je jen dalším dokladem těchto vztahů otce a syna Jedličkových s radovesnickými panskými úředníky.

Posléze o čtvrté stavbě spadající do doby, kdy František Jedlička žil v Kolíně a zřejmě pracoval v kolínské dílně Josefa Jedličky, nás informuje výše citovaná stavební kniha kostela sv. Bartoloměje v Heřmanově Městci, ve které – jak již bylo uvedeno – nalezneme záznam o tom, že 28. června 1765 bylo zapláceno Janu Schyssovi z Duban, který byl poslán za „zednickým mistrem Jedličkou“ do Cerekvice;¹⁸⁸ není přitom zřejmé, zda tímto zednickým mistrem Jedličkou byl míněn Josef Jedlička, nebo jeho syn František (který, jak víme, ještě v lednu 1765 žil v Kolíně, zřejmě u otce, v srpnu 1766 však již v Heřmanově Městci). Cerekvicí se tu zřejmě rozumí Cerekvice nad Bystřicí (o. Jičín), nikoli Cerekvice nad Loučnou, v níž neznáme stavbu, o které by tehdy mohlo jít. V Cerekvici nad Bystřicí však stojí zámek, jehož majitelem byl do své smrti roku 1757 slavný generál polní maršál Maxmilián Ulysses hrabě Browne a po něm jeho syn, sám později polní podmaršál, Filip Jiří hrabě Browne; o zámku popis z roku 1824 uvádí, že byl postaven roku 1767. Autoři studie o cerekvickém zámku, kteří objevili tuto zprávu, ovšem pochybují o její věrohodnosti a podotýkají, že o této přestavbě „nemáme bližších

zpráv, nejspíše jde o mylnou nebo dokonce zavádějící informaci.“¹⁸⁹ O přestavbě cerekvického zámku někdy ve druhé polovině 18. století zřejmě mluví Zapisná kniha pražských stavitelů, která ji zjevně přisuzuje Paulu Wiedhopfovi, jehož dílem je podle ní „krásný zámek, který patří generálu Braunovi“,¹⁹⁰ a Pavel Vlček uvažuje i o účasti Josefa Jägera, který podle vlastního tvrzení přinejmenším před rokem 1765 pro generála Browna (jen otce, nebo i syna?) pracoval.¹⁹¹ Přitom je třeba upozornit na dosud nepovšimnutou zprávu z roku 1794, ve které o cerekvickém zámku čteme: „Je velký, okázalý, v letech 1785 a 1786 téměř zcela nově zřízený (hergestellt) a je stále ještě zkrášlován.“¹⁹² Doložená přítomnost

stavitele Jedličky v Cerekvici někdy před 28. červnem 1765 je tak jen dalším příspěvkem k nejasným stavebním dějinám cerekvického zámku.¹⁹³

K dalším stavbám, jež byly dosud Josefu Jedličkovi na základě slohové analýzy připisány, totiž k přestavbám kostela Nejsvětější Trojice v Dobřichově (okres Kolín),¹⁹⁴ kostela sv. Jiří v Lošanech (okres Kolín),¹⁹⁵ tvrze v Pašince (okres Kolín)¹⁹⁶ a zámku v Třemošnici (okres Chrudim)¹⁹⁷ či k úpravě interiéru kostela sv. Václava ve Vrbčanech (okres Kolín),¹⁹⁸ nebyly zatím nalezeny archivní prameny, které by tyto atribuce potvrzovaly. Zatím zcela prameně nedoloženou zůstává také Jedličkova stavební činnost v Kutné Hoře, kde mu zesnulý Jan Muk připisoval čtrnáct měšťanských domů, totiž čp. 38, 41, 85, 105, 106, 123, 141, 142, 143, 158, 275, 310, 335 a 506.¹⁹⁹ U žádného

189) M. Ebel – L. Svoboda, Zámecký areál v Cerekvici nad Bystřicí, Průzkumy památek IV, č. 2, 1997, s. 88–101, zde s. 100, pozn. 33.

190) I. Ebelová ed., o. c. v pozn. 106, s. 28.

191) P. Vlček, Ilustrovaná encyklopedie českých zámků. Praha 1999, s. 191; PV [= P. Vlček], Jäger, Josef, in: P. Vlček ed., o. c. v pozn. 2, s. 263.

192) „Ist groß, ansehnlich, 1785 und 86 fast ganz neu hergestellt, und wird noch immer verschönert“ (Kurzverfaßte Beschreibung des Bidschower Kreises, sammt beygefügter Land-Karte. Prag 1794, s. 22).

193) V matričních zápisech fary v Hněčevsi, kam byla Cerekvice přifařena, nenalézáme v šedesátých letech 18. století žádného zástupce stavebních řemesel. Pouze 25. července 1765 je tu jako kmotr při křtu uveden Franciscus Wörle, „truhlář z Vídně, toho času pracující v Cerekvici (arcularius Wiennä, tunc temporis in labore Cerequicil)“ (SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 43, sign. 41-5, fol. křty 29v), který je v dalších zápisech z let 1766–1768, v nichž je jeho příjmení občas psáno též v podobě Würle, uváděn již jako „zámecký truhlář“ (tamtéž, fol. křty 33v, 39v, 49v, 52v; sňatky 15r).

194) E. Poche ed., o. c. v pozn. 85, s. 277.

195) Tjž, o. c. v pozn. 90, s. 312.

196) Tjž, o. c. v pozn. 159, s. 27.

197) M. Paulíček, K dílu Jana Blažeje Santiniho, Umění 47, 1999, s. 421.

198) PZ, VN, PV [= P. Zahradník – V. Naříková – P. Vlček], o. c. v pozn. 2, s. 279.

199) O těchto hypotetických atribucích vím z hovorů s Janem Mukem.

186) Viz databáze datovaných objektů na stránkách Dendrochronologie.cz [6. 1. 2017].

187) SOkA Kolín, o. c. v pozn. 11, sign. XVI. 336.

188) SOA Zámorsk, o. c. v pozn. 178, kniha 2752.

Obr. 16: Kutná Hora, dům čp. 143 (foto J. Mrázek, 2016).

Obr. 17: Kutná Hora, dům čp. 158 (foto J. Mrázek, 2006).

z majitelů těchto domů se však zatím nepodařilo zjistit nějaký kontakt s Josefem Jedličkou. U staveb vznikajících od roku 1770, které byly v literatuře občas také spojovány se jménem Josefa Jedličky, je ovšem nutno za jejich autora pokládat některého z jeho dvou synů-stavitelů, nejčastěji asi Františka.

V archivech budou jistě časem nalezeny další zprávy vztahující se k osobě Josefa Jedličky i k jeho stavbám. Lze předpokládat, že zvláště k Jedličkově činnosti jako císař-

ského stavitele na komorních panstvích se v archivech těchto panství i příslušných centrálních úřadů najde ještě více pramenů (z nichž ovšem značná část se bude týkat drobných oprav a úprav na jednotlivých hospodářských objektech, dnes již nadto většinou neexistujících). Můžeme však doufat, že archivní bádání a uměleckohistorické rozborů rozhodně a doplní i naše poznatky o dalších Jedličkových stavbách.

DIE ARCHIVQUELLEN ZUM LEBEN UND WERK DES ARCHITEKTEN UND BAUMEISTERS JOSEPH JEDLIČKA (1702-1784)

Der Beitrag befasst sich mit der Persönlichkeit des Architekten und Baumeisters Joseph Jedlička (1702-1784), dessen Tätigkeit einen großen Teil vom Elbeland umfasste, wohl in Grenzen der mittelböhmisches Bezirke Kolín, Kutná Hora (Kuttenberg), Mladá Boleslav (Jungbunzlau), Nymburk (Nimburg) und Prag-Ost, sowie der ostböhmisches Bezirke Hradec Králové (Königgrätz), Pardubice (Pardubitz), Chrudim, Jičín (Gitschin). Er stellt eine interessante, von der tschechischen Kunstgeschichte aber vernachlässigte Regionalerscheinung des böhmischen Spätbarocks dar. Der Beitrag fasst die Archivquellen zum Leben und Schaffen des Baumeisters zusammen, die – wenn es um den Lebenslauf und Werk von Jedlička geht – überwiegend aus den Koliner Matrikeln und dem Archivgut des Stadtarchivs der Stadt Kolín stammen, das im Staatlichen Bezirksarchiv Kolín aufbewahrt ist. Das Augenmerk des Verfassers wird lediglich zu den Lebensdaten und archivalisch belegten Bauten gezielt, während die anhand der Stilanalyse zugeschriebenen Bauten der weiteren kunsthistorischen Forschung überlassen werden.

Josef Jedlička war 1702 in Dobrovice (Dobrawitz, Bez. Mladá Boleslav [Jungbunzlau]) als Sohn des Maurers Felix Jedlička und seiner Frau Sibyla geboren. Noch in seinen Dobrawitzer Jahren hatte er sich verheiratet, im Jahre 1727 oder 1728 zog er mit seiner Familie nach Mladá Boleslav um. Nach einem kurzen Aufenthalt siedelte die ganze Familie aber nach Kolín über, und mit dieser Stadt sind weitere vier Jahrzehnte des Lebens von Jedlička verknüpft. Als Besitzer von nachfolgend zwei Stadthäusern, einem Vorstadthof und weiteren Unbeweglichkeiten wurde Jedlička zum Bürgermeister und Vorstand der Koliner Maurerzunft; zugleich geriet er mitunter in Auseinandersetzungen sowohl mit der Stadt als auch der Zunft. Zu Beginn der

1770er Jahre hat er die Sehkraft verloren; nach dem Ableben seiner Ehefrau und Verkauf seines ganzen unbeweglichen Besitzes war er nach Heřmanův Městec (Bez. Chrudim) zu seinem Sohn Franz umgezogen, wo er 1784 im 82. Lebensjahr gestorben ist. Drei seine Söhne und eine Tochter erreichten die Mündigkeit. Zwei seiner Söhne, Franz und Johann, wurden auch Baumeister, sie lebten jedoch nicht mehr in Kolín, sondern in Heřmanův Městec (Franz) und in Prag (Johann). Baumeister wurde übrigens auch der Enkel von Josef Jedlička Jan Petřílka (1761-1852).

Josef Jedlička war natürlich meistens in der Stadt tätig, wo er lebte, also in Kolín. Seine Bautätigkeit war besonders nach dem großen Stadtbrand im J. 1734 aktiv, als er eine höhere Zahl Bürgerhäuser umbaute, unter ihnen auch seine zwei Häuser Nr. Konstr. 31 und 46. Die weiteren Bürgerhäuser in Kolín dürfen sich als seine Werke nur anhand der Stilanalyse bezeichnen, denn die individuellen Archive der Patrizierfamilien sich natürlich nicht erhielten. Außer den Bürgerhäusern führte Jedlička auch weitere, überwiegend geringere Bauarbeiten für die Koliner Stadtgemeinde durch; mit seinem Umfang ragt unter ihnen wohl lediglich der Umbau des Gemeinde-Gasthofs zur Kaserne in den Jahren 1749-1750 hervor. Seit den 1760er Jahren begann der weitere Koliner Baumeister Martin Marčín d. J. (1732-1787) Jedlička zu ersetzen. Eine reiche Tätigkeit übte Jedlička in den Kameralgütern im Elbtal aus, d. h. in den Domänen Brandýs n. L. (Brandeis a. d. Elbe, ab 1616 mit der Domäne Přerov vereinigt), Kolín, Pardubice und Poděbrady. Jedlička wurde nämlich zum kaiserlichen Kameralgut-Baumeister ernannt; erstes Mal 1751, letztes Mal 1770 angeführt, während 1772 er nur als ehemaliger Baumeister der Kameralgüter erwähnt wurde. In den letzten Jahren seiner Baumeistertät-

tigkeit hat wohl sein Sohn Franz seine Pflichten des kaiserlichen Baumeisters zum Teil übernommen. In seiner Funktion des kaiserlichen Baumeisters Jedlička führte den Umbau des Schlosses in Poděbrady (Bez. Nymburk) in den Jahren 1752-1757 durch, fertigte Pläne für den Umbau vom Gestüthof Kladruby a. d. Elbe (Bez. Pardubice) nach dem Brande 1757 aus, baute aber auch Gebäude von neuen Höfen – Opolany (Bez. Nymburk), wohl auch Staré Zdánice (Bez. Pardubice) und Tuněchody (Bez. Chrudim) – und hat die Kirchen und Pfarren umgebaut oder renoviert. Nach dem Brand 1761 hat er wohl in Starý Kolín (Alt Kolín, Bez. Kolín) den Turm der St. Andreaskirche renoviert, die Leichenkammer erbaut und Pläne für den Neubau der dortigen Pfarre ausgearbeitet (die aber in schlichterer Form erst 1769-1773 Martin Marčín erbaute), nach seinem Plan aus dem Jahr 1767 sollte der Glockenturm bei der St. Laurentiuskirche in Velim (Bez. Kolín) erbaut werden; ferner sind seine Umbaupläne für die heute nicht vorhandenen Kirchen der Maria Verkündigung in Libice a. d. Cidlina (Bez. Nymburk) und Maria Geburt in Pňov (heute Pňov-Předhradí, Bez. Kolín) erhalten. Eine interessante Episode seiner Wirkung in den Kameralgütern bildet seine Reise im J. 1760 nach Holíč in Ungarn (heute in der Slowakei, Bez. Skalica), wohin er deswegen geschickt wurde, um etliche Abschlussarbeiten im dortigen Theresianischen, laut Projekt von Thaddäus Adam Kramer erbauten Kornspeicher durchzuführen; hauptsächlich aber um die Pläne jenes Speichers auszuarbeiten, die wohl hätten als ein bestimmtes Muster für die Kameralgutspeicher in Böhmen dienen sollen.

Jedlička war auch in einigen weiteren Städten und Domänen in Mittel- und Ostböhmen tätig. Im Jahr 1747 arbeitete er das erhaltene Projekt zum Neubau vom Pfarrgebäude in Ronov (a. d. Doubrava – Bez. Chrudim) aus, von dem man nicht weiß, ob er überhaupt ausgeführt wurde. Ebenfalls der 1767 entstandene Umbauplan für die Minoritenkirche d. hl. Anna in Hradec Králové (Königgrätz) wurde wohl nicht ausgeführt. Von Jedlička stammt wohl auch der Schlossumbau für Michael Johann Grafen Althann in Svojsice (Bez. Kolín) nach dem Brand 1751, und wohl auch die nicht näher bestimmten, zwischen den Jahren 1756 und 1762 durchgeführten Bauarbeiten im Schloss des Barons François Joseph Toussaint in Moravec (Bez. Žďár nad Sázavou [Saar]).

Die bedeutendste der erhaltenen Arbeiten von Jedlička ist die St. Bartholomäuskirche in Heřmanův Městec aus den Jahren 1756-1759. Die Kirche wird jüngst überwiegend seinem Sohn Franz Jedlička zugeschrieben, die Analyse der Archivquellen zum Bau belegt jedoch, dass der Kirchenbau noch in der Zeit anging, wenn der zweiundzwanzigjährige Franz Jedlička im Unternehmen seines Vaters arbeitete und am Bau der Kirche in Heřmanův Městec eher als Polier tätig war; diesen bedeutenden Bau projektierte wohl der Vater, auch wenn der Sohn als Polier hat besonders später in die Ausführung des Entwurfs eingreifen können. Ein ähnliches Problem, nämlich die schwierige Unterscheidung der Anteile von Josef Jedlička und seinem Sohn Franz findet man auch am Bau des alten, später abgerissenen Rathauses in Pardubice, dessen Bau 1760 begann. Auch dieses Rathaus, ähnlich

wie die Kirche in Heřmanův Městec, soll man wohl nicht für die Anfangsphase der Schöpfung von Franz Jedlička, sondern eher für der Teil der Abschlussetappe des Schaffens seines Vaters Josef halten. Es lässt sich ebenfalls voraussetzen, dass nach 1759 Franz Jedlička, bei seinem Vater arbeitend, auch an der Renovierung des Schlosses von Philipp Gr. Krakowsky v. Kolowrat in Radovesnice (Radovesnice I, Bez. Kolín) teilgenommen hat. Ganz unklar bleibt die mögliche Teilnahme von Josef und Franz Jedlička am Umbau des Schlosses Cerekvice nad Bystřicí (Bez. Jičín) des Philipp Georg Grafen v. Browne gegen 1765.

Zu den weiteren, bislang dem Josef Jedlička anhand der Stilanalyse zugeschriebenen Bauten, wurden bislang keine Archivquellen gefunden, die hätten diese Zuschreibung bestätigen können. Unter ihnen handelt es sich vor allem um eine Reihe der in der Vergangenheit von Jan Muk hypothetisch zugeschriebenen Häuser in Kutná Hora, bei denen aber die Urheberschaft in keinem Fall archivalisch beglaubigt werden konnte. Bei Bauten nach 1770, die in der Literatur mitunter mit dem Namen von Josef Jedlička verbunden wurden, ist es freilich notwendig für ihren Urheber einen seiner Söhne-Baumeister, eher aber den Franz halten.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Kolín, Zu den drei Fasanen, Nr.-Konskr. 31 (Foto K. Kibic, 2006).

Abb. 2: Kolín, Haus Nr. 46 (Foto K. Kibic, 2006).

Abb. 3: Kolín, Haus Zum goldenen Löwen, Nr. 90 (Foto K. Kibic, 2006).

Abb. 4: Poděbrady (Bez. Nymburk), Schloss, Gesamtansicht von Südosten (Foto V. Razím, 2013).

Abb. 5: Holíč (Slowakei, Bez. Skalica), Kornspeicher, 1757-1761 (übernommen aus: wikipedia.cz).

Abb. 6: Starý Kolín (Alt Kolín, Bez. Kolín), Bauplan der Pfarre, Josef Jedlička 1764 (NA [Nationalarchiv], APA I., Karton 1400).

Abb. 7: Starý Kolín, Plan vom Dachwerk der Pfarre und der Nebengebäude, Mates Wolner, 1764 (NA, APA I., Karton 1400).

Abb. 8: Starý Kolín, Leichenkammer bei der St. Andreaskirche (Foto D. Havlíková, 1972).

Abb. 9: Libice nad Cidlinou (Libitz, Bez. Nymburk), Plan für den Umbau der Maria Verkündigungskirche, Josef Jedlička, nicht datiert, nach 1758 (SOA [Staatliches Regionalarchiv] Prag, Vs Poděbrady, Best.-Nr. 4816).

Abb. 10: Pňov-Předhradí (Bez. Kolín), Plan für den Umbau der Maria Geburtskirche, Josef Jedlička, nicht datiert (SOA Prag, Vs Poděbrady, Best.-Nr. 4817).

Abb. 11: Velim (Bez. Kolín), Glockenturm bei der St. Laurentiuskirche (Foto J. Černochová, 2010).

Abb. 12: Ronov nad Doubravou (Bez. Chrudim), Plan für den Pfarrgebäudebau, Josef Jedlička, 1747 (NA, APA I., Karton 1301).

Abb. 13: Svojsice (Bez. Kolín), Schloss (Foto K. Kibic).

Abb. 14: Heřmanův Městec (Bez. Chrudim), St. Bartholomäuskirche (übernommen aus: wikipedia.cz).

Abb. 15: Radovesnice (Radovesnice I, Bez. Kolín), Schloss (NPÚ ÚOP [Nationalinstitut für Denkmalpflege] für Mittelböhmen, Foto nach 1990).

Abb. 16: Kutná Hora (Kuttenberg), Haus Nr. 143 (Foto J. Mrázek, 2016).

Abb. 17: Kutná Hora, Haus Nr. 158 (Foto J. Mrázek, 2016).

(Übersetzung J. Noll)